

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Shkodër, 2022

TITULLI ORIGINAL
EMÂNËT VE AHDE VEFÂ

PËRKTHEU
Fatmir Sulaj

REDAKTOI
Ilir Hoxha

FAQOSI
Bledar Xama

BOTIMI I
Shkodër, 2022

PROGRESI BOTIME
Sheshi “2 Prilli”, Rr: Studenti
Shkodër, Shqipëri
Mob: +355 67 340 6182

PREMTIMI BESNIKËRIA *dhe*

Osman Nuri Topbash

Përmbajtja

Madhërimi.....	7
Mbajtja e amanetit dhe premtimit	39
Besnikëria	67
Mirësia dhe mbikqyrja	87
Trimëria.....	107

Madhërimi

Madhërimi është rezultat i ndjenjave të bukura dhe i ndjesive shpirtërore si devotshmëria, e cila formohet nga besimi, dashuria, modestia dhe besnikëria. Në fakt, edhe thelbi i Islamit është përkufizuar shkurtimisht në kornizat e këtyre dy masave:

a. “Tadhim li-emrillah”, domethënë, zbatimimi me përpikmëri dhe respekt i urdhërave të Allahut.

b. “Shefkat ala halkillah”, domethënë, sjellja me butësi dhe mëshira ndaj krijesave për hir të Krijuesit.

Edukata më e lartë është lartësimi i Allahut Teala. Shfaqja më e bukur dhe më e fortë e saj tregohet nëpërmjet adhurimeve. Pas kë-

saj, është afrimi me ndjesi ndaj krijesave të tjera sipas gradës së afërsisë që ata kanë me Allahun. Në ajetin fisnik thuhet:

وَمَنْ يُعْظِمِ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

“...Kush i madhëron dispozitat e Allahut, sigurisht ajo është shenjë e devotshmërisë së zemrave.” (el-Haxh, 32)

Sipas kësaj, shumë amanete të shenjta siç janë namazi, Kurani Fisnik, ezani dhe kurba-ni, si dhe shumë vende të shenjta si Qabja e Lartë dhe kodrat Safa-Merve, janë nga dispozitat e Allahut. Gjatë haxhit dhe umres është e domosdoshme që këto t’i respektojmë pa mangësi dhe veçanërisht t’i lartësojmë. Është e domosdoshme që të largohemi nga sjelljet jo të mira si ulja apo shtrirja, duke i shtrirë këmbët drejt Qabes, marrja me biseda boshe në ato vende të bekuara, veçanërisht leximi dhe dëgjimi i Kuranit Fisnik pa respekt dhe vendosja e tij në një vend ku mund t’i çvlerësohet lartësimi.

Allahu ﷻ i ka bërë të përhershme këto dhe gjithmonë e ka zbritur mëshirën e Tij mbi

ata që respektojnë Allahun, pejgamberët e Tij, miqtë e Tij dhe amanetet e shenjta. Po ashtu edhe mushrikët e Mekkes nuk i ndëshkoi, përderisa Pejgamberi gjendej në mes tyre.

Tregimet mësimdhënëse të magjistarëve të Faraonit, për të cilat rrëfëhet në Kuranin Fisnik, janë nga shembujt më të bukur të fitimeve të veçanta që sjell lartësimi i dispozitave të Allahut. Kur Faraoni mbeti i paaftë përballë mrekullive të Musait عليه السلام, ai mblodhi magjistarët e Egjiptit dhe u premtoi shpërblime të mëdha. Por magjistarët, duke e respektuar Pejgamberin e Allahut Musanë عليه السلام, i dhanë të drejtë të zgjedhë kur filluan garën. Kjo sjellje e njerëzishme, në atë çast kur dashuria e udhëzimit filloi të rritej në zemrat e magjistarëve, duhet ta ketë kënaqur Allahun. Pastaj, mrekullitë që panë u bënë shkak për të shijuar nderin e besimit që kishin në zemër. Madje një besim i përsosur që nuk jep kompensim edhe për sakrifikimin e jetës...

Shfaqjet e fshehta të lartësimit të dispozitave të Allahut, të cilat tregohen në historinë e mësipërme, Mevlana i shpreh kështu:

“Magjistarët u udhëzuan për shkak të respektit dhe njerëzillëkut që treguan ndaj peygamberit të madh duke e lënë të zgjedhë në fillim të garës, por edhe u ndëshkuan për shkak se dolën në garë me peygamberin e madh.”

Edhe martesë e vajzës së Shejh Edebalit, i cili komentoi ëndrrën që kishte parë Osman Gazi, si rezultat i respektit dhe madhërimit që kishte për Kuranin Fisnik, është një ngjarje e njohur. Kësisoj mund të themi se në themelin e Osmanëve, që ishte shteti më jetëgjatë në historinë e kësaj bote, kishte respekt, madhërim, dashuri, edukatë dhe shërbim ndaj Kuranit Fisnik.

Ky shtet i lartë i cili e merrte forcën nga respekti legjendar që kishte ndaj Kuranit Fisnik, kur më vonë mori përsipër amanetet e shenjta, i ruajti ato me një madhërim të paparë në histori, veçanërisht Haramejni’sh-Sherifejn u shërbyen shekuj të gjatë në një mënyrë të përshtatshme ndaj respektit dhe shenjtërisë që meritonin.

Tabllo të virtytshme

Sipas transmetimit të Ebu Hurejrës, i Dërguari i Allahut ﷺ kishte parë një pështymë në anën e kibles së xhamisë. U kthye nga njerëzit dhe i qortoi:

“Çfarë po u ndodh disave që i drejtohen Zotit dhe pështynë përpara Tij. A dëshiron ndokush prej jush që t’i kthehen dhe ta pështynë në fytyrë?..” (Muslim, Mesaxhid, 53)

Xhunejd Bagdadi shkoi për të vizituar dikë, për të cilin thuhej se ishte i devotshëm, por vuri re se ai pështyu në drejtim të kiblës. Me mendimin se “Ky njeri nuk e zbaton sunnetin!”, ai nuk u takua fare me të dhe u kthye prapa.

Siç tregon Enesi رضي الله عنه, Profeti ﷺ, gjithnjë përpara se të hynte në tualet e hiqte unazën mbi të cilën shkruhej “Muhammedun Rasullah, dhe këtë e bënte për shkak të respektit që kishte ndaj Allahut”. (Ebu Davud, Taharet, 10/19)

Kur Pejgamberi ynë i Nderuar pa gjatë haxhit shtëpinë e Allahut, i ngriti duart dhe u lut duke thënë:

“O Zoti im! Shtoja shtëpisë Tënde nderin, madhërinë dhe fisnikërinë. Shtojua nderin, fisnikërinë, madhërimin e mirësitë edhe atyre që e madhërojnë atë me haxh dhe umre!” (Ibn Sa’d, II, 173)

Një nga dispozitat e Islamit është edhe kurban, sepse në ajetin fisnik thuhet: **“Devetë** (therrjen e tyre për kurban) **ua kemi bërë prej dispozitave të All-llahut...**” (el-Haxh, 36) Për këtë arsye, duhet t’i respektojmë kafshët dhe kurbanin për hir të Allahut. Si në të gjitha adhurimet e tjera, edhe në kurban ato që kërkohen janë ndjenjat e madhërimit dhe të devotshmërisë. Po ashtu, Allahu Teala thotë:

“Te Allahu nuk arrin as mishi as gjaku i tyre që keni prerë, por te Ai arrin bindja juaj...” (el-Haxh, 37)

për madhërimin që i bënte Allahut me kurban i Nderuari i Botërave:

Myslimanët patën ardhur deri në Hudejbije për umre, por mushrikët e Mekkes nuk i lanë të hyjnë. Ashabët e nderuar patën sjellë edhe kafshët që do të bënin kurban. Mes këtyre kafshëve gjendej edhe një deve e Ebu Xhehlit, e cila ishte prej llojit të mirë dhe që kishte një hallkë prej argjendi në hundë. Kur kjo deve u përzie me devetë e tjera që ishin për kurban, iku në Mekke dhe shkoi në shtëpinë e Ebu Xhehlit. Amr ibn Aneme ﷺ shkoi pas devesë. Disa njerëz nuk donin t'ia dorëzonin atë Amrit. Pastaj propozuan njëqind deve kundrejt kësaj deveje. Pejgamberi ynë i Nderuar tha:

“Sikur të mos e kishim caktuar për kurban, do t’ua plotësonim dëshirën!” (Vakidi, II, 614)

Këtu shikohet madhërimi me butësi dhe tolerancë që kishte i Dërguari ndaj Allahut. I Nderuari ynë ﷺ ishte më i buti i njerëzve. Ai nuk e kishte zakon tua thyente njerëzve dëshirat e tyre të cilat ishin të përshtatshme

ndaj sheriatit. Siç shihet edhe këtu, Ai do tua plotësonte dëshirën edhe qafirëve, por ndjenja e madhërimit që kishte për Allahun dhe shenjave të fesë së tij, ishte mbi gjithçka. Për këtë arsye, devenë që ishte caktuar për t'u bërë kurban për Allahun nuk e përdori për ndonjë diçka tjetër.

Sa mësimdhënëse është edhe përpikmëria që kishin miqtë e Allahut në çështjen e kurbanit:

Sami Efendiu dhe babai im Musa Efendiu, silleshin në mënyrë shumë të ndjeshme kur prisnin kurbanin. Ata nuk i prisnin dy kafshë në një gropë. Kafshës ia lidhnin sytë. Nuk e zvarritnin kafshën duke e shtyrë në vendin ku do të pritej, nëse ishte kurban një kafshë e vogël, e merrnin në krah dhe e dërgonin me butësi. Ata kishin kujdes që thika të jetë e mprehtë kur ta prisnin. Dëshironin që kafshën ta prisnin në një formë të bukur, pa e munduar atë dhe duke bërë që gjaku t'i rridhte shumë mirë. Kur pritej kurban, nuk u uleshin, por prisnin në këmbë derisa gjaku i kafshës të dilte plotësisht.

Sepse edhe kurban i është një adhurim që duhet të kryhet me ndërgjegje, ashtu si adhurimet e si tjera. Madhërimi i Allahut është të shprehurit e falenderimit për mirësitë që ka dhënë dhe flijimit në rrugën e Tij. Allahu Teala e ka krijuar kafshën me qëllim që njeriu të përfitojë prej saj, dhe e ka nënshtruar ndaj urdhërit të Tij. Kjo mirësi që përfitohet nga mish, qumështi, lëkura, leshi, shkurt nga çdo gjë e tyre, është një bujari e madhe e Allahut për robërit e Tij.

Të falenderosh edhe atë që të nderon me një gotë ujë, është një sjellje njerëzore. Atëherë, ne gjithmonë duhet ta falenderojmë Allahun për shkak të mirësive të panumërta që na ka dhënë, si dhe të sillemi me edukatë, mëshirë dhe butësi kundrejt këtyre kafshëve, të cilat na janë dhënë të përfitojmë prej tyre kur t'i bëjmë kurban.

Omeri dhe Osmani ﷺ, e kishin bërë zakon që kur ngriheshin në mëngjes ta puthnin me respekt Kuranin Fisnik. Po ashtu Abdullah ibn Omeri ﷺ, çdo mëngjes e merrte Kuranin,

e puthte me një ndjenjë të thellë madhërimi,
e vendoste në zemër dhe thoshte:

“Premtimi i Zotit tim, urdhëri i qartë i
Zotit tim!” (Kettani, II, 196-197)

Ikrime ؑ e merrte Kuranin Fisnik në
dorë, e vendoste në fytyrë dhe e shprehte
madhërimin e dashurinë që kishte ndaj Allahut
duke thënë:

“Fjala e Zotit tim! Libri i Zotit tim!” (Hakim,
III, 272/5062)

Kur donin t'i fshinin shkrimet e hershme
që shkruheshin me bojë, i lanin me ujë. Enesi
ؑ njofton se nxënësit në kohën e Hulefau'r-
Rrashidin nuk i hidhnin majtas djathtas ujë-
rat me të cilat kishin larë ajetet Kuranore,
por përkundrazi, i mblidhnin në një enë dhe
i derdhnin në qoshe të varreve apo në bu-
rime të pastra që ishin hapur nëpër vende
ku nuk shkelte këmba. Ata i përdornin këta
ujëra edhe me nijetin për t'u shëruar. (Kettani,
II, 200)

Para se të zbritet Kurani, populli i Mekkes e kishin bërë zakon që të varnin në muret e Qabes shtatë poezitë më kryesore që ishin në letërsi me emrin Muallekatu's-Seb'a. Njëra prej këkëtyre poezive ishte e Lebid ibn Rabias. Poezitë e Lebidit kanë ngelur me shekuj të varur në Qabe. Kur Lebidi u nderua me mirësinë e besimit, ai nuk shkruajti më poezi nga shkak i madhërimit dhe i respektit që kishte për fjalën e Allahut. Poezia e tij e fundit ishte kjo strofë, të cilën e lexoi ditën kur u bë mysliman:

الْحَمْدُ لِلَّهِ إِذْ لَمْ يَأْتِنِي أَجْلِي
حَتَّى لَبِسْتُ مِنَ الْإِسْلَامِ سِرْبَالًا

“Falenderimi i takon Allahut që nuk më mori vdekja derisa edhe unë veshja rrobën e ndritshme të Islamit.” (Ibn Abdilber, el-Istiab, III, 1335)

Sulejmani عليه السلام i dërgoi një letër mbretëreshës së Sebesë Belkisës, të cilën e ftonte në Islam. Në atë kohë Belkisa e cila adhuronte putat, kur e lexoi letrën, tha:

“Zotërinj! Mua më ka ardhur një letër e nderuar. Atë ma ka dërguar Sulejmani. Ajo fillon me emrin e Allahut Mëshiruesit Gjithë-mëshirshmit.”

Disa dijetarë, për shkak të respektit të saj kanë thënë:

“Belkisa u nderua me besim për shkak se e respektoi dhe e vlerësoi letrën e Sulejmanit.”

Bishr Hafi, i cili ishte nga miqtë e Allahut, në fillim të jetës kishte qenë mëkatar. Një ditë, teksa po ecte në rrugë i dehur, gjeti mbi vete një letër mbi të cilën ishte shkruajtur besmeleja. E puthi atë dhe e vendosi në kokë. I hodhi erë të mirë dhe e fshehu në një vend të bukur. Atë natë pa ëndërr dhe dëgjoji një thirrje të tillë:

“Emrin Tim e mbulove me erë të mirë, e madhërove dhe e respektove atë. Edhe Unë do ta bëj emrin tënd të respektuar në të dy botët për hir të madhërisë sime.”

dhe iu drejtua Allahut me besnikëri dhe sinqeritet.

Gjyshërit tanë, të cilët e shprehnin në çdo lloj mënyre madhërimin që kishin ndaj Allahut Teala e të Dërguarit të Tij, sjellje që e kishin shndërruar në një ligj normal në jetën e tyre, për të treguar respekt, fjalën “Allah” nuk e kanë shkruajtur qartë në librat që kanë botuar. Duke menduar se librat mund të vendosen në tokë në vend të fjalës “Allah” kanë përdorur shkurtimin “lehu”.

Siç tregohet, një ditë Ibrahim ibn Ed'hemit i qëlloi të kalonte pranë Hazretit Imam Azam. Nxënësit që ishin pranë Ebu Hanifes e panë Ibrahim ibn Ed'hemin me sy të përçmues dhe mospërfillës. Imam Azami e vuri re këtë dhe i thirri Ibrahim ibn Ed'hemit:

“Urdhëroni i nderuar, na e nderuat kuvendin!”

Duke u ndjerë me turp, Ibrahim ibn Ed'hemi dha selam dhe kaloi. Pasi u largua

Ibrahim ibn Ed'hemi, nxënësit e pyetën Imam Azamin:

“Nga cili aspekt e meriton ky njeri cilësinë e nderimit? Si ka mundësi që një njeri si ju t’i thotë atij i nderuar?”

Në lidhje me këtë, Imam Azam dha këtë përgjigje që shprehte ndjenjën e respektit që kishte për miqtë e Allahut dhe në të njëjtën kohë modestinë e tij të lartë:

“Ai gjithmonë është i përkushtuar ndaj Allahut në një lloj mënyre, ndërsa ne jemi të përkushtuar ndaj punës.”

Imam Azami kishte qepur një rrobë prej një cope shumë të vlefshme dhe të bukur, me qëllim që ta vishte vetëm në namazet e natës. Kjo tregon edukatën, respektin dhe rëndësinë që u jepte adhurimeve, nga shkaku i ndjenjës së madhërimit që kishte për Allahun.

Ahmed ibn Hanbel رحمته الله shkonte shpesh te miku i madh i Allahut, Bishr Hafi dhe bisedonte me të. Ai ishte i lidhur me të në kuptimin më të plotë. Një herë nxënësit i thanë:

“O Imam! Ti je një muxhtehid në shken-
cat e Kuranit dhe Sunnetit. A të ka hije ty të
shkosh te një njeri i zakonshëm?”

Imami i madh u përgjigj:

“Po, ato që thoni ju, unë i di më mirë
se ai, por ai e njeh më mirë Allahun se sa
unë.”

Siç vihet re, Imam Azami dhe Ahmed ibn
Hanbeli, për shkak të dashurisë dhe madhëri-
mit që ndjenin kundrejt Allahut, i kanë respek-
tuar robërit e Tij dijetarë dhe janë munduar
të përfitojnë prej tyre duke i vizituar.

Shkretëtira Sina ishte një vend i tmerr-
shëm që nuk mund ta kalonte askush. Por me
vendosmërinë dhe vendimin e prerë të Javuz
Sulltan Selimit ushtria Osmane arriti të hynte
në këtë shkretëtirë. Pas pak, Javuzi zbriti nga
kali dhe filloi të ecë. Komandantët ishin të
habitur dhe kishin frikë. Ata filluan të flisnin
me njëri tjetrin: “Përse Sulltani zbriti nga kali
dhe pse po ecën në këtë shkretëtirë, në të
cilën edhe kali përgjaket ngaqë ecën me vësh-

tirësi?”. Kështu, zbritën edhe ata nga kuajt e filluan të ecin. Pashallarët i thanë Hasan Xhanit, i cili ishte miku i singertë i Javuzit:

“Pyete Sulltanin, ç’është kjo punë?”

Kur Hasan Xhani e pyeti i merakosur Javuzin për këtë, Javuzi u përgjigj:

“A nuk po e shikon o Hasan, përpara nesh po ecën i Dërguari i Allahut ﷺ?! Kur Sulltani i botërave ecën në këmbë, si mund të qëndrojmë ne mbi kalë?”

Tek Osmanët shenja e padishahut nuk ishte kurora. Edhe pse në shkrimet zyrtare përmendet fjala “kurorëmbajtësi”, padishahllëku i një padishahu realizohej me dhënien e besës dhe me lidhjen e shpatës. Kjo ka vazhduar kështu deri te Sulltan Vahiduddin, i cili ishte padishahu i 36-shtë Osman.

Pas çlirimit të Stambollit, vendi për lidhjen e shpatës u bë tyrbeja e Ebu Ejjub el-Ensariut. Për këtë arsye, ceremonive u thuhej “Shpata e Lartë”.

Shpata që padishahu i ri vendoste në brez, ishte shpata e Omerit ﷺ, e cila ruhej ne Sarajin e Topkapësë. Kjo shpatë vendosej nga njeriu më fetar i asaj kohe, pastaj padishahu urohej me lutje me zë. Për urimet e atyre që nuk ishin muslimanë ngrihej një çadër në pjesën e brendshme të mureve të Edirnekapës. Sepse deri në “Urdhërin e Reformës” të vitit 1839, ata që s’ishin muslimanë nuk lejoheshin të hynin në vendet rreth Ejubit, sepse në këtë vend që konsiderohej i shenjtë si Haremu’sh-Sherif, ka shumë sahabi të varrosur që dihen dhe që nuk dihen. Domethënë ky vend është lagur me gjakun e sahabive të bekuar dhe është vendi ku kanë rënë dëshmorë.

Në kohën e Muratit IV, ndodh një përmbytje dhe të dy anët e Qabes shemben. Për këtë arsye, kryearkitekti Ridvan Aga dërgohet menjëherë në Mekketu’l-Mukerrame, për ta riparuar. Pasi bëri verifikimet e duhura, kur po tregonte vendet e rrëzuara, kryearkitektit i vinte turp të përdorte shprehje të tilla si “shkatërrim dhe rrëzim” për Qaben madhështore, kështu që dhe në vend të tyre përdori shprehjen:

“Filan pjesë e Kabetullahit kanë rënë në vendin e sexhdes.”

Gjatë riparimit ai pati treguar shfaqje respekti të rëndësishme si, marrjen e masave të nevojshme që kafshët e ngarkesës që mbartnin gjërat e nevojshme për rindërtimin, të mos i bënin pis ato vende të bekuara.

Në të vërtetë, adhurimi që Osmanët kishin për ata vende të shenjta fillonte që nga fronti. Aq sa në udhëtimin e haxhit në atë kohë, vendit të parë gjatë kalimit nga pjesa Evropiane në atë Aziatike ia kishin vënë emrin “Harem”, duke iu përshtatur ndjenjave dhe edukatës së Haramejnit-sh-Sherifejn, dhe në këtë rrugë nuk është pranuar asnjë lëvizje që shprehte pakujdesi.

Në vitin 1678, poeti Naibi nisi udhëtimin e haxhit bashkë me liderët e shtetit. Kur karvani po i afrohej Medines, Naibin nuk e merrte gjumi nga emocioni. Në karvan ai pa një padishah i cili e kish drejtuar këmbën pa dashje drejt Medinetu'l-Muneveras. I ndikuar shumë nga kjo gjendje, ai nisi të shkruajë poezinë e tij të njohur.

Afër namazit të sabahut, kur iu afruan Medinetu'l-Munevveras, Naibi dëgjoi i habiutur se nga minaret e Xhamisë së Pejgamberit po këndohej pikërisht poezia që që kishte shkruajtur:

“Largohu nga mosrespekti i edukatës së këtij vendi i cili është vendi ku shikon Zoti, është vendi i Hazretit Muhammed Mustafait !..”

“O Nabi, hyr në këtë vend duke iu përshatur rregullave të edukatës! Ky vend është një vend i shenjtë që e kanë puthur pejgamberët dhe ku shpirtërat e shenjtë sillen rreth e rrotull si flutura.”

Poeti Nabi, i cili i cili u prek shumë nga ky fakt, takoi menjëherë muezinin, të cilin e pyeti:

“Si dhe nga kush e ke mësuar këtë poezi?”. Muezini tha:

“I Dërguari i Allahut ﷺ erdhi këtë mbrëmje në ëndërr dhe na tha:

“Mua po më vjen për vizitë një poet nga ummeti im me emrin Nabi. Ky person

është shumë i mbushur me dashuri, admirim dhe respekt ndaj meje. Për këtë shkak, priteni atë me poezinë e tij, duke e lexuar nga minaret e xhamise sime!..” Kështu, ne e zbatuam këtë urdhër profetik.

Nabi filloi të qante me zë të lartë. Teksa qante, ai thoshte:

“Domethënë, i Dërguari i Allahut ﷺ më tha mua “ummeti im”. Domethënë, dielli i dy boëtrave më pranoi ummet të tij!..”

Abdulahziz Han, i cili ishte i fundit i Osmanëve, ishte i lidhur me shumë dashuri dhe respekt ndaj Pejgamberit ﷺ. Kur një ditë ai kishte rënë në shtrat i sëmurë, në një gjendje te venitur e të zbehtë, iu tha:

“Ka një kërkesë nga shërbëtorët e Medinetu’l-Munevveres!” Pasi e dëgjoi këtë, Sulltani mblodhi të tëra fuqitë e tij dhe shfaqti dashurinë e respektin që kishte për Medinen dhe Pejgamberin ﷺ, duke u thënë shërbëtorëve këto fjalë:

“Më ngrini menjëherë në këmbë! Dua t’i dëgjoj në këmbë kërkesat që kanë ardhur

nga Haramejni! Kërkesat e komshinjve të Pejgamberit nuk dëgjohen duke shtrirë këmbët në mënyrë të paedukatë!...”.

Sa herë që vinte posta e Medinetu'l-Munevveres, ai merrte abdest duke thënë: **“Te këto ka pluhur të bekuar të Medinetu'l-Munevveres”**, i puthte dhe i vinte në ballë. Pastaj ia jepte ato postarit dhe i thoshte: “Hape dhe lexoje!”

Respekti që kishin gjyshërit tanë për dijetarët dhe të devotshmit, duhet të përkujtohet. Djalit të tij Osman Gazit dhe të gjithë atyre që do të vinin në vendin e tij, Ertugrull Gazi i dha këtë këshillë të vlefshme në çështjen e përkujdesjes ndaj miqve të Allahut:

“Shiko bir! Mua më lëndo, por jo shejhun Edebal! Ai është dielli i ndjenjave shpirtërore për farefisin tonë. Peshorja e tij nuk gabon.

Mua më kundërshto, por atë jo! Nëse më kundërshton mua, mërzitem, lëndohem; nëse e kundërshton atë, sytë e mi nuk të shohin më!

Fjala jonë nuk është për Edebalin, por është për senxhegizin. Këto që të thashë, quaji si këshilla!..

Edhe Osman Gazi i pati dhënë këtë këshillë djalit të tij Orhan Gazit:

“...Respektojini dhe nderojini dijetarët e devotshëm, të cilët i japin forcë shpirtërore shtetit. Nëse dëgjon se në një vend tjetër ka një dijetar, një të mençur apo një mik të Zotit, ftoje atë në shtetin tënd me njerëzi dhe edukatë. Feja dhe punët e shtetit le të administrohen me bereqetin dhe ndihmën e tyre!..”

Në kohën e Orhan Gazit, një mik i njohur i Allahut, i cili quhej Gejikli Baba, banonte në Ulludag. Orhan Gazi i cili dëgjoji për famën e tij, i dërgoi lajm dhe e ftoi. Por ky mik i Allahut, i cili rrinte me drerët, nuk e pranoi ftesën. Për më tepër, ai dërgoi këtë lajm. “As Orhani të mos vijë tek unë.”

Orhan Gazi u bë merak dhe pasi e pyeti me habi për shkakun, mori këtë përgjigje:

“Dervishët janë njerëz mendjemprehtë, janë njerëz që e kanë zemrën të lidhur me Zotin. Është e nevojshme që ata të sillen siç duhet. Në të këndërt, nëse ndahen nga rru- ga e Islamit, nuk u pranohen lutjet. Ndërsa ju jeni mbrojtësit e ummetit. Pra ju jeni ushtarë të kufinjve ndërsa ne ushtarë të lutjes. Fitoret korren nga përpjekja e për- bashkët e ushtarëve të lutjes dhe ushtarëve të kufinjve. Siç pajisen me dije lufte dhe guxim ushtarët e kufinjve, për të arritur këtë sukses, edhe ushtarët e lutjes duhet të mbahen larg nga frymëzimi dhe dashu- ria e kësaj bote. Për këtë arsye, kam frikë se dhuratat që do të më jepni kur të vij te ju, në zemrën e dervishave fut dashurinë e kësaj bote dhe pakëson dashurinë për ahiretin. Kështu që edhe ne edhe ju do të humbasim... O Sulltani im! Dijeni se kur të vijë koha, do të takohemi inshallah.”

Pas një farë kohe, Gejikli Baba erdhi në Bursa dhe mbolli një rrap në oborrin e Orhan Gazit. Sulltanit i treguan për këtë. Orhan Gazi menjëherë erdhi aty. Gejikli Baba i tha:

“E mbolla për bereqet. Përsa kohë që ky rrap të jetë këtu, ndoshta lutjet që dervishët bëjnë për ju do të pranohen.”

Edhe pse Gejikli Baba i kishte thënë se nuk pranon dhurata, Orhan Gazi i propozoi inegëlin dhe vendin rreth tij. Por Gejikli Baba i cili e kishte syrin dhe zemrën të ngopur, nuk e pranoi duke i thënë:

“Prona është e Allahut. Ai ua jep të aftëve. Ne nuk mund jemi të aftë për këtë.”

Sulltani këmbënguli. Pas kësaj, Gejikli Baba u frikësua se mospranimi i asaj që iu dha është mendjemadhësi, prandaj tha:

“Vendet që nga kodra përballë teje e deri diku këtu afër, le të jetë oborri i dervishëve!”

Orhan Gazi, i cili nuk kishte mangësi në respektin ndaj miqve të Allahut, e formonte forcën themelore të shtetit bashkë me ta. Pasi Gejikli Baba ia pranoi dhuratën, ai e kapi për duarsh me gëzim të madh dhe e puthi, e puthi, e puthi... Edhe pasi ai vdiq, i bëri një tyrbe dhe një xhami. Kjo tyrbe vizitohet ende sot.

Historia dëshmon se respekti që sulltanët Osmanë kishin për miqtë e Allahut, përbën një nga shkaqet kryesore që atyre u jepej ndihma hyjnore.

Respekti që Fatihu kishte për Hazretin Akshemseddin ishte shumë i lartë. Edhe fjalët që u tha të pranishmëve ditën kur çliroi Stambollin, janë shumë interesante:

“Gëzimi dhe qetësia që po shikoni te unë nuk janë për shkak të çlirimit të kësaj kalaje, por për shkak se një mik i nderuar dhe i begatë i Allahut si Akshemseddini, është në kohën time dhe bashkë me mua...”

Kemal Pashazade i cili ishte nga dijetarët e njohur Osmanë, më parë kishte qenë një ushtar i mirë, por pastaj e la këtë profesion dhe u dha krejtësisht pas dijes. Në disa tekste të tij ai na e sqaron kështu arsyen pse e kish bërë një zgjidhje të tillë:

“Isha në një fushatë lufte nën drejtimin me

Sulltan Bayezid Han Veli. Pranë Sulltanit ishte veziri i tij Ibrahim Pasha dhe Evranosoglu, që ishte një nga komandantët e njohur. Evranosoglu ishte një komandant, të cilit askush nuk i kalonte përpara dhe askush nuk mund të ulej para tij në kuvende. Por në atë kohë, erdhi një dijetar me rroba të vjetra dhe u ul përpara komandantit. U habita shumë kur vura re se askush nuk i tha gjë dhe as nuk e ndaloi. I Pyeta ata që i kisha afër:

Kush është ky njeri që guxon të ulet përpara një komandanti si Evranosoglu? Më thanë:

-Është një dijetar, një i devotshëm që quhet Molla Lutfi! Thashë:

-Sa rrogë merr?" Më thanë:

-Tridhjetë dirhem. Thashë me habi:

-Si ka mundësi që një njeri me kaq pak pozitë mund të kalojë përpara një komandanti të pashoq? Atëherë më thanë:

-Dijetarët respektohen kështu për shkak të madhësisë së dijeve fetare që kanë. Në fakt edhe zemra e pashait dhe e

komandantit, e cila ishte e mbushur me besim, me dije dhe edukatë, nuk do të kënaqeshin po të ndodhte ndryshe.!..

Në lidhje me këtë, duke u mbështetur në ndjenjën se vlera ime nuk do të mjaftojë për t'u bërë si këta komandantë, porse në fushën e dijes mund të bëhesha shumë i njohur, e lashë ushtrinë dhe fillova të përkushtohesha ndaj dijes.”

Pas kësaj zgjedhjeje, Kemal Pashazade arriti në dije gradën “faridu’l-asrihi: i vetmi në kohën e tij”. Pas vdekjes së Zenbilli Ali Efendit ai u bë shejhulislami i nëntë i shtetit Osman.

Kur një ditë Sulltani I Ahmed Hani po shkante në Yskydar, u takua në treg me Hazretin Aziz Mahmud Hydajin. Duke zbritur menjëherë nga kali, ai vuri shejhun në kalë dhe vetë filloi të ecë pas tij. Zemra e Hazretit Hydaji nuk ishte e kënaqur që padishahu i madh ecte në këmbë dhe pas një farë kohe zbriti nga kali duke thënë:

“Hypa në kalë vetëm që të pranohet lutja e shejhut tim dhe të zbatohet urdhëri i sulltanit tim!” Kështu që u pranua edhe lutja e shejhut të tij:

“Biri im! Padishahët ecshin pas teje!”.

Sulltani I Ahmed Hani kishte një respekt dhe nder të veçantë për Hazretin Aziz Mahmud Hydajin. Një ditë, ai po bisedonte me Aziz Mahmud Hydajin në saraj. Në një çast, teksa Aziz Mahmud Hydaji deshi të merrte abdest, i sollën ibrikun dhe legenin. Padishahu e mori ibrikun dhe i hodhi ujë, në shenjë respekti ndaj tij, ndërsa nëna e Sulltan Ahmed Hanit kishte bërë gati peshqirin në hamam. Në atë çast, Valide Sulltanit i erdhi në zemër kjo dëshirë:

“Ah sikur të mund të shikoja një keramet të Aziz Mahmud Hydajit!” Hydaji, me mirësinë e Allahut dhe duke e ditur se çfarë i erdhi në zemër Valide Sulltanit, tha:

“Çudi! Disa presin keramet prej nesh.

hedhë ujë Halifeja e tokës dhe nëna e tij e nderuar të të përgatitsi peshqirin?”

Komandanti i pozitës së përforcuar së Çanakkales, Mirliva Xhevat Pasha, në një farë çasti kur ndjehej shumë i dëshpëruar prej bombardimeve të flotës armike që po zvarritej në ngushticë, ra në një gjumë të lehtë nga shkaku i lodhjes së tepërt. Në ëndërr dëgjoji një zërin e një engjëlli, që i tha:

“O Xhevat! Ju e respektoni dhe e madhëroni fjalën e lartë të Allahut. Për këtë arsye ju përgëzoj me ndihmën e Allahut! Pa shiko mbi det!”

Xhevat Pasha, kur pa errësirën e detit, në mes të një drite pa shkronjat kef dhe vav. Pastaj u zgjua. Të nesërmen kur po lexonte Fatihanë në krye të një varri, Xhevat Pasha e dëgjoji sërish zërin që pati dëgjuar në ëndërr:

“O Xhevat Pasha! Vendosi në det 26 municionet që janë në depo!”

Ai u emocionua. E pa veten në një gjendje të pakuptueshme shpirtërore. Kur po me-

ndonte se si ta zgjidhte këtë situatë, takoi pak më tutje takoi një njeri me fytyrë të ndritshme. Ai iu afrua Pashait dhe e pyeti nëse kishte ndonjë hall. Pashai i tregoi gjithçka kishte ngjarë. Ai mik i Allahut e shpjegoi përmes dijes shpirtërore atë gjë të pakuptueshme që kishte parë Pashai:

“Biri im! Drita që ke parë mbi det është shenja e fitores sonë. Ajo tregon se qafirat nuk do të mund t’i marrin këta toka. Ndërsa shkronjat kef dhe vav sipas llogarisë alfabetike bëjnë 26. Atëherë 26 municionet që janë në depo vendosi në errësirën e gjirit, gjë që ka për të mundësuar një nga sulmet më të mëdha të fitores sonë.”

Pas këtyre fjalëve, personi me fytyrë të ndritur u zhduk çilembyll sytë.

Nëse sipas logjikës normale municionet duhej të viheshin vertikalisht në ngushticë, sipas kësaj ëndërre ato duhej duhej të vendoseshin paralel me tokën, në errësirën e gjirit. Në të vërtetë ky ishte vendi më pasiv i ngushticës në pikëpamje strategjike, pra aspak i përshtatshëm.

Xhevat Pasha, cili iu dorëzua kësaj shfaqjeje shpirtërore, dha urdhër që të vendoset municioni, pa humbur kohë. Anija Nusret Majën e cila ishte nën komandën e kapitenit Hakki Bej, e kreu detyrën e saj në mënyrë të shkëlqyer. Në mesnatë secili nga municionet u vendos në det me tekbir. Atë mëngjes, pasi e kreu detyrën e tij, kapiteni Hakki Bej ra shehid për shkak të krizës në zemër.

Të nesërmen, kur anijet luftareke hynë në ngushticë, municioni që ishte vendosur natën filloi ta bënte të vetën. Në fund të betejës, pjesa më e madhe e anijeve luftarake të armikut u varrosën në ngushticë bashkë me armatimet e veta. Në këtë mënyrë arriti të thyhej sulmi i armikut.

Winston Churchill, më 1930 në revistën “Revue de Paris” e analizon kështu këtë ngjarje:

“Në luftën e Parë botërore, shkaku kryesor për vdekjen e gjithë atyre njerëzve, për shpenzimet shumë të rënda të luftës dhe për mbytjen e pesë mijë anijeve tregtare dhe luftarake, janë 26 municionet që ishin lidhur në majë të një teli çeliku të hollë dhe që ishin hedhur një natë para nga Turqit.”

Ja bereqeti i respektit dhe madhërimit që bëhet ndaj fjalës së Allahut Teala...

Së fundi, gjëja më e rëndësishme që urdhërohet në Kuran pas besimit është vepra e mirë. Edhe pas istigfarit ajo që duhet të bëhet është vepra e mirë. Domethënë, lartësimi i gradave të robërve të Allahut Teala dhe pranimi i istigfarit është në vazhdim të veprave të mira. Ndërsa puna e mirë shkurtimisht është “tadhim li-emrillah ve shefkat ala halkillah”, domethënë zbatim me respekt i urdhërave të Allahut dhe shërbimi me dashuri dhe mëshirë ndaj krijesave të Allahut.

Mbajtja e amanetit dhe premtimit

Amaneti dhe besimi vijnë nga e njëjta rrënjë. Fjala “mumin” (besimtar) është emri i përgjithshëm i atyre që besojnë Allahun dhe në të njëjtën kohë është një nga emrat e bukur të Allahut që tregon se Ai është burimi i sigurisë, që robërve të Tij u jep siguri. Ai që u dha cilësinë “besnik” Pejgamberëve të tij, domethënë Ai që i bën besnikë është Allahu. Kështu që edhe fjala *besimtar* do të thotë njeri që beson, njeri që i lihet amaneti, njeri që jep siguri dhe që është besnik.

Ebu Musa thotë:

E pyeta të Dërguarin e Allahut: “O i Dërguari i Allahut! Kush është më i miri i myslimanëve?” Ai m’u përgjigj:

“Është ai në gjuhën dhe në dorën e të cilit myslimanët janë të sigurtë.” (Buhari, Iman, 4, 5, Rikak 26; Muslim, Iman 64, 65)

Besnikëria dhe mbajtja e amanetit, domethënë besnikëria ndaj fjalës së dhënë dhe marrveshjeve, përbën një nga çështjet themelore të jetës individuale dhe shoqërore. Rendi i shoqërisë është i lidhur me respektin e njerëzve besnikë dhe mbajtjen e premtimeve. Po të mos kish qenë kjo cilësi, nuk do të mund të mendohej kurrë se do të mund të mbahej feja apo të rregullohej bota.

Duke e shtjelluar cilësinë “besnikëri” të peygamberëve, në ajetet fisnike thuhet kështu:

“Unë po transmetoj atë që më ka shpallur Zoti juaj dhe jam një këshillues besnik për ju.” (el-A'raf, 68)

“Padyshim, unë jam një peygamber besnik i dërguar te ju.” (esh-Shuara, 107)

Nga një tjetër pikëpamje, këto cilësi të bukura janë po ashtu edhe dispozita të ummetit të Muhammedit, sepse Peygamberi ynë i Nderuar është thirrur me këtë emër dhe

është njohur me cilësinë **“besnik** edhe para periudhës së profetësisë”.

Krahas amanetit, edhe bajtja e premtimit është një cilësi e rëndësishme. Duke urdhëruar për mbajtjen e fjalës së dhënë, Allahu thotë:

“O ju që keni besuar! Mbajini premtimet tuaja!..” (el-Maide, 1)

“...Mbajeni fjalën e dhënë, sepse premtimi ka përgjegjësi.” (el-Isra, 34)

Njërën nga cilësitë e besimtarëve që kanë arritur shpëtimin, Allahu e ka shprehur kështu:

“Ata e mbajnë amanetin dhe marrëveshjen.” (el-Mu'minun, 8)

Asnjëherë nuk duhet të harrojmë se të gjitha premtimet e dhëna dhe çdo lloj marrëveshje, në të njëjtën kohë do të thotë premtim ndaj Allahut. Patjetër duhet t'u përshtatemi dhe t'i kryejmë me përpikmëri premtimet dhe marrëveshjet që janë bërë përpara Allahut.

Allahu e ka vlerësuar dhe nderuar Ibrahimin ﷺ me ajetin:

“Ibrahimi i cili ishte shumë besnik (e mbante premtimin)...” (en-Nexhm, 37)

Pejgamberi ynë i Nderuar u ka dhënë këtë përgëzim tregtarëve besnikë dhe të drejtë:

“Një tregtar mysliman që është i çiltër, i drejtë dhe besnik, në ditën e kiametit do të jetë bashkë me pejgamberët, të sinqertët dhe dëshmorët.” (Tirmidhi, Buju, 4/1209; Ibn Maxha, Tixharat, 1)

Në të kundërt, ka kritika shumë të tmer-shme për ata që nuk janë besnikë dhe që nuk e mbajnë fjalën. I Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

“Ai që nuk e mban amanetin, nuk ka as besim.” (Ahmed, III, 135)

Nëse mjedisi nuk ka besë te një person, kjo tregon shenjën e dobësimit të besimit të tij, të humbjes së dinjitetit dhe të ndjeshmërisë së tij Islame. Tashmë te ai ka ngelur vetëm emri i besimit, esenca e adhurimeve i është boshatisur dhe nuk i ka ngelur asgjë tjetër përpos shfaqjes së hipokrizisë dhe shtirjes. Sa bukur e shpreh këtë çështje Omeri ﷺ:

“Mos shikoni namazin dhe agjërimin e dikujt! Shikoni nëse thotë të vërtetën kur flet, a e mban amanetin që i jepet dhe a kujdeset për hallallin dhe haramin në këtë botë.”¹

Nëse nuk shërohem nga nëpërkëmbja e amanetit dhe mosmbajtja e premtimit, në fund fare kjo gjëndje mbërrin deri në hipokrizi, që është vesi më i keq. Në hadithet e tij, Pejgamberi ﷺ ka thënë:

“Janë katër vese të cilat, nëse gjenden te një njeri, e bëjnë atë njeri plotësisht hipokrit. Nëse dikush nga ju ka njërin nga këto vese, kjo do të thotë se te ai ka një ves hipokrizie. Kështu, kur i jepet një amanet, tradhëton. Kur flet, gënjen. Kur premtion, nuk e mban premtimin. E tepron në armiqësi dhe bën padrejtësi.” (Buhari, Iman 24, Medhalim 17; Muslim, Iman 106)

“Allahu Teala thotë: Në ditën e kiametit unë jam armiku i njerëzve që i përkasin këtyre tri grupeve: I grupit të personave që betohen në emrin Tim dhe nuk e mbajnë

1. Bejhaki, Sunenu'l-Kubra, Daru'l-Fikr VI, 288; Shuabu'l-Iman, IV, 230, 326.

betimin, i grupit të personave që hanë pasurinë e një njeriu të lirë duke e shitur si rob, dhe grupi i atyre që punësojnë një punëtor dhe pastaj nuk i japin pagesën atij.” (Buhari, Buju 106, Ixhare 10)

Domethënë besnikëria dhe mbajtja e premtimit është dispozitë e Islamit. Tradhëtia dhe mosmbajtja e fjalës nga ana e një besimtari, është një cilësi e keqe që e zemëron shumë Allahun Teala dhe që e zvarrit njeriun në fundin e xhehennemit.

Tabllo të virtytshme

Edhe para profetësisë i Dërguari i Allahut ﷺ ishte më i larti i popullit nga pikëpamja e heroizmit, më i nderuari dhe nga pikëpamja e prejardhjes farefisnore, më i miri nga pikëpamja e moralit. Ishte ai që e respektonte më shumë të drejtën e komshiut, ishte ai më i larti në butësi dhe në mbajtjen e fjalës, ishte ai më i miri në siguri dhe besnikëri dhe ishte ai njeriu që nuk poshtëronte dhe nuk i bënte keq askujt. Nuk është parë kurrë që të ketë përgënjeshtuar padrejtësisht një njeri apo të ketë bërë debat me ndokënd. Populli i tij e

pa të përshtatshme për Të cilësinë “besnik”, për arsye se Allahu kishte mbledhur tek ai të gjitha vetitë dhe cilësitë e bukura.²

Cilësia “besnik” pothuajse ishte bërë emri i dytë i Pejgamberit ﷺ. Kur Pejgamberi ﷺ mbushi 25 vjeç, në Mekke e thërrisnin vetëm me emrin “**el-Emin**” (besnik).³ Sa herë që bëheshin në Qabe, kur e shihnin duke ardhur, gëzoheshin dhe thonin “Po vjen el- Emini!”. Për çdo çështje që kishin mbështeteshin tek ai dhe këshilloheshin me të. Krahas ashabëve të nderuar që ishin gati të flijonin për të shpirtin, pasurinë dhe çdo gjë të tyre, edhe armiqtë që donin ta vrisnin atë nuk kanë thënë asgjë kundër besnikërisë së tij.

Shprehja “**Muhammedu’l-Emin**” që përdorej për të Nderuarin tonë, nuk hiqej as nga gjuha e mushrikëve, të cilët amanetet e tyre nuk ua jepnin njerëzve të tyre, por të Dërguarit të Allahut. Madje, kur Pejgamberi ﷺ do të shpërngulej, kishte disa amanete të mushrikëve. Edhe pse ishte rrezik vdekjeje, ai e la

2. Ibn Hishan, I, 191; Ibn Sa’d, I, 121.

3. Ibn Sa’d, I, 121, 156.

Aliun në Mekke për t'ua dorëzuar amanetet mushrikëve.⁴

Abdullah ibn Ebi'l-Hamsa na tregon një nga ngjarjet më shembullore që i jepnin të Dërguarit të Allahut cilësinë el-Emin dhe es-Sadik (i sinqertë):

“Para se t'i vinte shpallja, pata blerë diçka nga i Dërguari i Allahut ﷺ. U ndava prej tij duke i premtuar se do t'ia sillja menjëherë nëse priste pak. Por kisha harruar fjalën që i kisha dhënë. Pas tri ditësh m'u kujtua dhe kur shkova në vendin ku kishim folur, e gjeta duke pritur në të njëjtin vend. I Dërguari i Allahut ﷺ nuk më qortoi për këtë që bëra, por vetëm më tha:

-O djalosh! Më ke munduar. U bënë tri diët që po të pres këtu. (Ebu Davud, Edeb, 82/4996)

Pejgamberi ﷺ i cili qëndronte në kulmin e paarritshëm të mbajtjes së besës dhe emanetit, nuk kishte pritur për të marrë ato pak

para. Ajo që e shtyu Pejgamberin të presë tri ditë, ishte ndjenja e lartë në çështjen e mosdaljes nga fjala.

Huzejfe ﷺ tregon:

“Patëm marrë rrugën nga Mekka për në Medine bashkë me babain tim Husejlin. Qafirët, Kurejshit na kapën dhe na thanë:

-Pa dyshim që ju doni të bashkoheni me njerëzit e Muhammedit.

Ne thamë:

-Jo, ne nuk po shkojmë në Medine për këtë shkak, por për një punë. Kështu, ata na detyruan t'u jepnim fjalën se nuk do të bashkoheshim me të Dërguarin e Allahut dhe se nuk do të luftonim me bashkë me Të. Kur erdhëm në Medine dhe i treguam të Dërguarit të Allahut në lidhje me këtë, Sulltani i Botrave, i Nderuari ynë tha:

-Shkoni! Ne e mbajmë fjalën që kemi dhe lusim Allahun që të na ndihmojë kundër atyre! Ja pra, ky është shkakun që unë

nuk kam marrë pjesë në luftën e Bedrit.” (Muslim, Xhihad, 98)

Sapo ishte bërë marrëveshja e Hudejbijes dhe nenet ishin në shkrim e sipër. Në atë moment Ebu Xhendel, i cili ishte i biri i përfaqësuesit të Kurejshitëve Suhejl ibn Amrit, duke i tërhequr zvarrë e me mundim zinxhirët që kishte nëpër këmbë, erdhi pranë Pejgamberit tonë të Nderuar. Ebu Xhendelin e kishin torturuar shumë për shkak se ishte bërë mysliman. Ai kishte prej tyre dhe kish ardhur te myslimanët, sapo kish gjetur rastin. Suheyli tha se sipas marrëveshjes, njeriu i parë që duhet të kthehej ishte biri i tij dhe me shkopin që kishte në dorë, i ra në fytyrë Ebu Xhendelit. Pejgamberi i mëshirës ﷺ i cili i ndiqte ngjarjet i brengosur, iu lut atyre disa herë me këmbëngulje që Ebu Xhendelin ta linin jashtë marrëveshjes dhe t’ia jepnin Atij, por mushriku zemërgur nuk e pranoi këtë. Kur Ebu Xhendeli ﷺ po u dorëzohej mushrikëve, thërriste dhe u përgjërohej myslimanëve duke kërkuar ndihmë prej tyre. Teksa zemra po i copëtohej, ai pyeti në një mënyrë shumë të hidhur:

“A do të më hidhni përsëri në zjarrin e dhunës? Myslimanët nuk mundën ta përballonin më gjendjen e tij dhe filluan të qajnë. Në këtë çast, kur askush nuk mund të bënte asgjë, i Dërguari i Allahut ﷺ e këshilloi Ebu Xhendelin me fjalët:

*“O Ebu Xhendel! Duro edhe pak! Shpreso nga Allahu shpërblimin e kësaj! Patjetër që Allahu i lartë do të krijojë një rrugë për ty dhe për myslimanët e dobët dhe të vetëm që janë si ti në Meke. Ne kemi bërë një marrëveshje paqeje me këtë popull dhe atyre u kemi dhënë besën në emër të Allahut. Edhe ata na kanë dhënë besën në emër të Allahut. **Ne nuk mund ta thyejmë besën tonë, sepse tradhëtia nuk na ka hije!**”*

(Ahmed, IV, 325; Vakidi, II, 607-608; Ibn Hisham, III, 367; Belazuri, I, 220)

Pas marrëveshjes së Hudejbijes, edhe një mekkas që quhej Ebu Basir, ishte bërë mysliman dhe qe strehuar në Medine, por Hazreti Pejgamber ﷺ, sipas marrëveshjes ishte i detyruar tua dorëzonte atë mushrikëve. Edhe

Ebu Basir, duke mos e kuptuar këtë që po bënte i Dërguari i Allahut, e shprehu habinë e tij me këto fjalë:

“A doni të më ktheni mua te adhurimi i putave?”. I Dërguari i Allahut ﷺ e ngushëlloi në mënyrë të qetë:

“O Ebu Basir! Ne nuk mund ta prishim marrëveshjen, por ti duro pak. Patjetër që Allahu Teala do t’ju tregojë një rrugë paqeje ty dhe atyre si ti.”

Pas këtyre fjalëve, Ebu Basir iu bind urdhërit të Pejgamberit pabërë zë. Ai iu dorëzua mushrikëve duke pasur parasysh edhe gjendjen e myslimanëve të tjerë. Por ai po dërgohej në Mekke drejt vdekjes. Ai e dinte këtë, ndaj duke shfrytëzuar një rast që iu dha gjatë rrugës, i sulmoi ata që po e dërgonin. Ai vrau Hunejsin, njërin prej atyre që po e shoqëronin, ndërsa tjetri i iku. Ebu Basir mori rrobat, gjërat dhe shpatën e Hunejsit dhe ia solli të Dërguarit të Allahut duke i thënë:

O i Dërguari i Allahut! Merr një të pestën e këtyre dhe mbaje për vete!” I Nderuari ynë tha:

“Nëse unë e marr një të pestën e kësaj, do të thotë se unë e kam prishur marrëveshjen që kam bërë me ata, por ti je në një situatë të ndryshme. Prandaj qëndrimi që do të mbash dhe plaçkat e atij që ke vrarë, të përkasin vetëm ty.” (Vakidi, II, 626-627)

Ebu Basir i cili veproi me zgjuarsi dhe pas një farë kohe, doli nga Medineja. Ai u vendos në një vend që quhej Is në mes Mekkes dhe Shamit. Pas një kohe të shkurtër, ai vend u bë një vendstrehimi i pamvarur. Edhe Ebu Xhendeli për të cilin folëm më parë, arriti të shpëtonte nga dora e dhunuesve dhe shkoi te Ebu Basiri. Kështu, pa kaluar shumë kohë numri i myslimanëve arriti në treqind. Rruga tregtare e Mekkasve për në Sham u bë e rrezikshme. Në këtëkohë, mushrikët Mekkas që kishin ngelur pa rrugëdalje erdhën te Pejgamberi ynë i Nderuar dhe kërkuan që të hiqej neni i kësaj çështjeje. Domethënë, kërkuan që të pranohen në Medine ata që bëheshin myslimanë dhe që iknin nga Mekka. Kësisoj, neni të cilin në fillin myslimanët nuk e donin dhe i bënte të ndjeheshin keq, u kthye pro tyre për shkak se kishin mbajtur marrëveshjen.⁵

5. Shik. Buhari, Shurut, 15; Ibn Hisham, III, 372.

Siç u pa, besnikëria që kishte Pejgamberi ﷺ për marrëveshjen u shndërrua në mëshirë dhe bereqet për të gjithë besimtarët.

Gjatë çlirimit të Hajberit, Jesari, i cili siguronte jetesën duke ruajtur delet e të pasurve të parisë çifute, një mëngjes teksa po kulloste delet jashtë kalasë u takua me Pejgamberin ﷺ. Pasi biseduan një farë kohe, Jesari pranoi Islamin. Pejgamberi ﷺ ia vuri emrin “Eslem”. Pastaj çobani pyeti se çfarë duhet të bënte me delet që kishte. I Dërguari i Allahut i tha:

“Ktheji prapa dhe lëri të lira. Mos ki fare merak, sepse të gjitha do të shkojnë tek të zotët e tyre.” Eslemi mori një grusht çakëll, ua hodhi deleve dhe tha:

“Kthehuni te të zotët tuaj! Për Zotin, tani e tutje kurrë nuk do të jem me ju. Delet ikën të gjitha dhe hynë në kala sikur të qe duke i shoqëruar dikush. Eslemi ﷺ, sapo u bë mysliman, menjëherë mori pjesë në xhihad dhe pas disa kohësh ra dëshmor.⁶

Edhe duke qenë kohë lufte, pra shumë e vështirë të siguroje ushqim, i Dërguari i Allahut ua dërgoi të zotëve të tyre delet e armikut që i erdhën deri te këmbët. Edhe çobani nuk e tradhëtoi atë me të cilin kishte bërë marrëveshje, sepse kjo i shkonte Pejgamberit që ishte “el-Emin” (besnik) dhe ummetit të tij që ishte “Mumin”.

Kur u çlirua Mekka, Pejgamberi ynë i Nderuar i dërgoi lajm Osman ibn Talhas, i cili kishte çelësin e Qabës, që t’ia sillte atij. Osmani, duke pasur frikë se çelësi nuk do t’i jepej më, tha:

“Unë po ta jap si amanet i Allahut!” (Vakidi, II, 833; Hejsemi, VI, 177)

I Dërguari i Allahut ﷺ hyri në Qabe, fali namaz dhe pasi doli, mbajti një hytbe për çlirimin. Në fund të hytbes pyeti:

“*Ku është Osmani?*” Osman ibn Talha u ngrit në këmbë. Profeti ﷺ, lexoi ajetin:

“Allahu ju urdhëron që t’ua jepni amanetin të zotëve të tyre dhe kur të gjykoni

mes njerëzve, ju urdhëron të gjykoni me drejtësi. Sa e mirë është kjo që ju këshillon Allahu. Allahu dëgjon dhe sheh si veproni.”

(en-Nisa, 58) tha:

“O bijtë e Ebu Talhas! Merreni këtë amanet të Allahut që të qëndrojnë te ju dhe silluni drejt. Askush nuk mund t’jua marrë atë për sa kohë që s’ bëheni dhunues. **Sot është dita e mirësisë dhe e mbajtjes së premtimit.**” Pas këtyre fjalëve ai ia dha për-sëri çelësin e Qabes Osman ibn Talhas. (Ibn Hisham, IV, 31-32; Vakidi, II, 837-838; Ibn Sa’d, II, 137)

Edhe pse shumica e parisë së ashabëve e pranonin shërbimin ndaj shtëpisë së Allahut si nderin më të lartë dhe si një detyrë të shenjtë, donin që çelësi t’u jepej atyre, por i Dërguari i Allahut ia dha amanetin të zotit. Të gjithë njerëzit u habitën për ndjenjën e drejtësisë që shfaqti, aq sa disa prej tyre u nderuan me besim.

Duke qenë se Mekkeja u çlirua me paqe, asnjë gjë nuk u mor ganimet (plaçkë lufte).⁷ I Nderuari ynë mori nga të pasurit

e Mekkes shpërblime, para dhe parzmore, për të plotësuar nevojat e ushtrisë Islame. Më vonë e pagoi plotësisht nga ganimetet Hevazin dhe tha:

“Kundërvlera e shpërblimit është falenderimi dhe pagimi i tij!” (Vakidi, II, 863; Ebu Davud, Buju’, 88/3562; Muvatta, Nikah, 44)

Të pasurit që dhanë borxh u shqetësuan se mos ndonjë komandant i fuqishëm do t’ua merrte pasurinë, por pa kaluar shumë kohë u bindën se i Dërguari i Allahut ﷺ ishte “el-Emin” (besnik).

Kur Musai ﷺ erdhi ne Medjen, pa shumë njerëz që po u jepnin ujë bagëtive. Prapa tyre pa dy vajza që po prisnin për t’u dhënë edhe ato ujë bagëtive. Ata nuk afroreshin, duke pritur derisa të iknin çobanët. Hazreti Musa i ndihmoi ato. Ato shkuan të babai i tyre Shuajbi ﷺ, i treguan për këtë dhe kërkuan që ta shpërblenin djaloshin që i kish ndihmuar. Vajza e vogël tha:

“...O babai im, merre këtë për shërbim me pagesë, sepse më i miri që do

ta marrësh në shërbim është i fuqishmi dhe besniku.” (el-Kasas, 26)

I Dërguari i Allahut ﷺ tregon:

“...Shuajbi i tha vajzës:

-Bija ime, nga e kuptove se ai është i fuqishëm? Vajza e vogël tha:

-Mori një gurë të rëndë dhe e vendosi mbi pus. Shuajbi ﷺ tha:

-Mirë, nga e kuptove se ai është besnik?” Vajza u përgjigj:

-Kur e ftuam në emrin tënd dhe kur po e sillnim këtu, më tha: **“Ec pas meje dhe jo para meje!”** Nga kjo fjalë e kuptova se ishte besnik.” (Hejsemi, VIII, 203-204)

Babai i Xhabirit ﷺ, ra dëshmor në Uhud. La pas shumë borxhe dhe një familje të madhe që kishte nevojë për kujdesje. Hazreti Xhabir tregon:

Një ditë i Dërguari i Allahut ﷺ më tha:

“Nëse do të më vijë mall zekati nga Bahrejni, do ta mbush torbën dhe do të të jap.”

Por nga Bahrejni nuk erdhi mall fare derisa i Nderuari ynë ndërroi jetë. Pastaj, kur erdhi mall nga Bahrejni, Ebu Bekri ﴿﴾ lajmëroi:

“Atij që i Dërguari i Allahut i ka dhënë fjalën apo i ka borxh, le të vijë te ne!” Mbi këtë, shkova te ai dhe i thashë:

“Pejgamberi më ka pas thënë kështu kështu.” Ebu Bekri ﴿﴾ futi dorën në mallin e ganimetit dhe mori një grusht. Pashë se ata ishin 500 dinar. Pastaj më tha:

“Merr edhe dy herë më shumë se kaq!”
(Buhari, Kefalet, 3)

Duke e mbajtur premtimin e të Dërguarit të Allahut, Ebu Bekri e tregoi edhe një herë besnikërinë e tij.

Enesi ﴿﴾ tregon:

Khaxhai im Enes ibn Nadr nuk mundi të merrte pjesë në luftën e Bedrit dhe nga kjo u hidhërua shumë. Ai i tha të Dërguarit të Allahut:

“O i Dërguari i Allahut! Në luftën e parë

që bëre me mushrikët nuk munda të marr pjesë. Nëse Allahu Teala më bën të marr pjesë në ndonjë luftë që do të bëhet me mushrikët, do të shohësh se çfarë kam për të bërë.”

Pastaj mori pjesë në luftën e Uhudit. Kur rreshtat e myslimanëve u ndanë, duke pasur për qëllim shokët e tij, ai tha; “O Zoti im, kërkoj falje nga Ti për këtë që po bëjnë.”. Pastaj, duke e pasur fjalën për mushrikët, tha: “O Zoti im, unë jam larg nga gjërat që bëjnë këta.”. Eci përpara dhe u takua me Sa’d ibn Muadh, të cilit i tha:

“-O Sa’d! Ajo që dua është xhenneti. Be-tohem në Zotin e Qabes se po ndjej erën e xhennetit që nga fundi i malit të Uhudit.”

Më vonë, kur Sa’di e tregoi këtë histori, kishte thënë:

“O i Dërguari i Allahut, unë nuk munda ta bëj atë që bëri ai!”

Xhaxhain e gjetën të martirizuar. Në trupin e tij kishte më shumë se tetëdhjetë plagë shpate, bajonete dhe shigjete. Mushrikët i kishin prerë gjymtyrët. Për këtë arsye asnjë nuk

e njohu dot atë. Vetëm motra e tij e njohu nga majat e gishtave. Ky ajet zbriti për xhaxhain tim dhe për ata si ai:

“Prej besimtarëve ka burra që vërtetuan besën e dhënë ndaj All-llahut, disa prej tyre e mbajtën premtimin (luftuan dhe ranë dëshmorë), dhe disa prej tyre janë duke pritur (ta mbajnë premtimin). Ata kurrë nuk e ndryshuan fjalën.” (el-Ahzab, 23) (Buhari, Xhihad, 12)

Bera ibn Ma'rur , mori pjesë në besën e Akabes si një prej dymbëdhjetë përfaqësuesve. Hazreti Bera i pati dhënë fjalën Pejgamberit tonë të Nderuar se në kohën e haxhit do të vinte në Mekke, por para se të vinte koha e haxhit, ra në shtratin e vdekjes. Duke qenë në qenë në gjendje të këtillë, ai i tha familjes së tij:

“Më ktheni drejt Qabes, sepse i kam dhënë fjalën të Dërguarit të Allahut se do të vij.” Dhe kështu u bë i pari i atyre që i drejtohen Qabes edhe kur ishte në jetë, edhe pasi vdiq.

Kur Krenaria e Gjithësisë ﷺ, erdhi në Medine bashkë me shokët e tij, shkoi te varri i Bera ibn Ma'rurit ﷺ. Bënë një rresht dhe i falën namazin e xhenazes.

Pejgamberi u lut kështu: “O Zoti im! Fale atë! Mëshiroje dhe ji i kënaqur prej tij!”

Haneshi ﷺ thotë:

Kam parë Hazretin Ali kur po bënte kurban dy deshë. I thashë:

“-Përse po e bën këtë?”. Ai më tha:

“I Dërguari i Allahut ma ka lënë porosi që pasi ai të vdiste, të bëja kurban edhe për Të. Edhe unë po e bëj këtë për të mbajtur porosinë e Tij. Dhe këtu e tutje do të vazhdoj të bëj kurban!” (Ebu Davud, Edahi, 1-2/ 2790; Ahmed, I, 107)

Halife Muavije ibn Ebu Sufjan kishte bërë një marrëveshje paqeje me bizantinët e asaj kohe. Pa u mbushur koha e marrëveshjes, Muavija bashkë me ushtrinë e tij mori rrugën për te Bizantinët. Ata do të prisnin në një

vend afër Bizantinëve dhe do të luftonin kur të mbaronte koha e marrëveshjes.

Kur ushtria po merrte rrugën drejt Bizantinëve, u duk një kalorës. Ai thirri:

“Allahu ekber, Allahu ekber! Duhet ta mbajmë premtimin dhe nuk duhet ta shkelim fjalën e dhënë!”

Kur e panë me kujdes, vunë re se ai qe Amr ibn Abese, i cili ishte nga myslimanët e parë. Halifeja i dërgoi një njeri dhe e pyeti se çfarë kërkonte të thoshte: Amr ﷺ tha:

“Unë kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut ﷺ duke thënë:

Nëse dikush bën marrëveshje me një popull, nuk duhet ta prishë dhe as ta shtyjë marrëveshjen, derisa të mbarojë koha e saj, apo derisa të njoftojë se e ka prishur atë!

Pas kësaj, Muavija u kthye prapa bashkë me ushtrinë e tij. (Ebu Davud, Xhihad, 152/2759; Ahmed, IV, 111, 113, 385-386)

Kështu që ai e mësoi mirë se nuk ka dallim në mes myslimanit apo jomyslimanit

të cilit i është dhënë fjala, dhe se myslimani që ka bërë marrëveshje me dikë duhet t'i qëndrojë besnik fjalës dhe premtimit të dhënë.

Te Osmanët trimëria kishte ardhur në një gjendje virtytesh dhe morali që zbukuronte zemrat, dhe se mbajtja me çdo kusht e fjalës dhe besnikëria ishte bërë pothuajse një pjesë e personalitetit. Aq sa në Evropë fjala “Turk” është përdorur në kuptim të njëjtë me fjalën “Mysliman”. Për këtë arsye thuhet se:

“Turk do të thotë njeri të cilit mund t'i besohet.” Dhe është bërë e qarte se Osmanët kurrë nuk janë betuar në të rreme si disa popuj të tjerë.

Po ashtu, ish gjenerali francez Comte de Bonneval, i cili ishte strehuar në shtetin Osman në kohën e Ahmedit të III, e shpreh kësisoji një ngjarje që lidhet me këtë çështje, të cilën e kishte parë me sytë e tij:

premtimeve të tyre.”

Edhe ambasadori i Suedisë Mouradgea d'Ohsson thotë:

“Turqit mysimanë janë shumë besnikë ndaj betimeve dhe premtimeve të tyre. Ata mundohen që të mos e lëshojnë nga goja emrin e Allahut. Ata nuk ndejnë nevojë për ndonjë argument përveç Allahut si dëshmitar në premtimet e tyre.”

Në të vërtetë, shkrimtari francez Henri Mathieu, i cili në veprat e tij ishte bërë i qartë me armiqësinë që kishte ndaj turqve, në këtë çështje e ndjen veten të detyruar që të pohojë:

“Mospranimi i konceptit namuz dhe moral, që te turqit gjendet si thesar, konsiderohet një padrejtësi e madhe. Ata janë njerëz që të vërtetën e pranojnë si themeli të virtytit, ndërsa fjalën e dhënë e pranojnë si të shenjtë.”

Së fundi, Allahu thotë: “**...Kush e thyen (premtimin), ai e thyen vetëm në dëm të tij,**

kush e mban atë që i ka premtuar Allahut, Ai do t'i japë atij shpërblim të madh." (el-Feth, 10)

Kur myslimani jep fjalën, duhet të mbajë Allahun si dëshmitar. Për këtë arsye, çdo fjalë që ia jep njerëzve, ia ka dhënë në të njëjtën kohë edhe Allahut. Atëherë, ajo që i takon të bëjë besimtarit, është mbajtja e premtimit, duke u bërë besnik në atë masë sa njerëzit të ndjehen të sigurtë te dora dhe te gjuha e tij.

*Edhe pse Allahu Teala i vendos ligjet dhe zotëron gjithçka, në shumë ajete thotë se **"fjala nuk ndryshon te Ai"**. Edhe myslimani, duke thënë "Fjala një herë del nga goja." duhet të jetë besnik dhe i sigurtë, domethënë duhet të ketë moralin që ka urdhëruar Allahu.*

Besnikëria është një cilësi shpirtërore që e kurorëzon jetën njerëzore në gradën më të lartë, si një cilësi që u përket peygamberëve, miqve të Allahut dhe të devotshmëve. Nisur nga kjo, krahas pranimit me zemër dhe pohimit me gojë, disa komentues të

Kuranit e kanë përkufizuar Islamin si nënshtrim dhe si besnikëri ndaj gjithë kaderit të Allahut Teala.

Besnikëria

Besnikëria, e cila konsiderohet një nga cilësitë më të rëndësishme të peygamberëve, si në kuptimin gjuhësor ashtu edhe si esencë do të thotë të jesh i drejtë dhe i sinqertë.

Bashkë me gjendjet dhe fjalët e tyre që ishin në rrugën e Zotit, Peygamberët gjithmonë kanë transmetuar besnikëri. Kur në Kuranin Fisnik tregohet personaliteti i disa peygamberëve, pohohet: **“Ai ishte një peygamber i sinqertë.”** (Merjem, 41, 56)

Përsëri në Kuranin Fisnik thuhet:

“Allahu do t’i shpërblejë të sinqertit për sinqeritetin e tyre...” (el-Ahzab, 24)

Për të qënë zotërues i kësaj cilësie të rëndësishme, duhet të bëjmë disa përpjekje në

këtë botë. Më të rëndësishmen e tyre, Allahu na e tregon kështu:

“O Ju që keni besuar! Jini të devotshëm ndaj Allahut dhe rrini me të sinqertit!” (et-Teube, 119)

Që domethënë se po të ndenjurit shumë me të sinqertët bëhet shkak për të fituar nga ata cilësinë e sinqeritetit.

Sadi Shirazi e shpreh kështu virtytin e të ndenjurit me njerëzit e sinqertë, si dhe te kundërtën e kësaj, që është një e ardhme fatkeqe:

“Kitmiri, i cili ishte qeni i Ashabu’l-Kehfit, për shkak se qëndroi me të sinqertët ishte besnik, fitoi një nderim aq të madh sa fama e tij përmendet edhe në Kuran.⁸ Ndërsa gruaja e Nuhut عليه السلام dhe e Lutit عليه السلام, hynë në xhehennem për shkak se qëndruan me ata që nuk i zbatonin urdhërat e Allahut.”⁹

8. Shik. el-Kehf, 18. Veçanërisht Bursevi, komentuesi i Kuranit thotë se një nga kafshët e caktuar në numër që do të hyjë në xhennet, është edhe qeni i Ashabu’l-Kehfit, për shkak se ishte me të sinqertët. (Për më shumë hollësi shik. I. Hakki Bursevi, Ruhul-Bejan, Stamboll 1969, V, 226.)

9. Shik. et-Tahrim, 10.

Në ditën e kiametit, kur njerëzit do të jenë shumë nevojtarë dhe kur askush të mos ketë mundësi ta ndihmojë tjetrin, besnikëria do të vijë në gjendjen e kapitalit më të çmueshëm. Ata që në këtë botë jetojnë me këtë cilësi, në botën tjetër do të marrin shpërblime të shumta dhe do të shpëtojnë për shkak të besnikërisë që do t'i ndihmojë në çastet e vështira. Allahu Teala e përshkruan kështu atë ditë; **“...Kjo është dita që të drejtëve u bën dobi drejtësia e tyre...”** (el-Maide, 119) Përsëri siç thuhet në ajetin fisnik, **“...Allahu Teala ka përgatiturfalje dhe shpërblim të madh për burrat dhe gratë e sinqerta.”** (el-Ahzab, 35)

Edhe Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë ﷺ na e ka treguar kështu rëndësinë e besnikërisë:

“Besnikëria (sinqeriteti) e shpie njeriun në mirësi, ndërsa mirësia e shpie në xhennet. Përderisa dikush vazhdon të thotë të vërtetën, në fund bëhet prej të sinqertëve. Gënjeshtër e shpie njeriun në mëkat, ndërsa mëkati e shpie në xhehnnem. Kur njeriu vazhdon të gënjejë, në fund fare Allahu e përfshin në

grupin e gënjeshtarëve.” (Buhari, Edeb, 69; Muslim, Birr, 103-105)

Tabllo të virtytshme

I Nderuari i Botrave ishte kulmi i besnikërisë. Këtë gjendje të tij u detyruan ta pohonin edhe armiqtë më të betuar të tij si Ebu Xhehl, Ahnes ibn Sherik, Nadr ibn Haris dhe Ebu Sufjan i cili më vonë u bë mysliman.¹⁰ I Dërguari i Allahut ﷺ asnjëherë nuk ka thënë ndonjë fjalë që nuk ishte e vërtetë, po ashtu edhe në rastet kur bënte shaka nuk u nda kurrë nga besnikëria dhe nga fjala e drejtë.

Ebu Sufjan ﷺ, para se të bëhej mysliman ishte një nga armiqtë më kryesorë të Islamit. Një herë, në një vend ku shkoi për tregti, ai bisedoi shumë gjatë me mbretin e Bizantinëve Heraklijus. Duke e transmetuar atë bisedë, Ebu Sufjan thotë kështu:

“...Heraklijus më pyeti:

10. Buhari, Bed'u'l-Vahj, 6; Muslim, Xhihad, 74; Taberi, Tefsir, VII, 240; Ibn Kethir, el-Bidaje, III, 113.

-A e keni akuzuar ndonjëherë për ndonjë gjënjeshhtë, gjatë kohës kur ende nuk kish pohuar se është pejgamber?

I thashë: -Jo!

Ai tha:

-A ka ngjarë që të mos e ketë mbajtur fjalën ndonjëherë? Thashë:

-Jo! Fjalën që e jep e mban pa tjetër, por ne tani jemi në marrëveshje të përkohshme më të. Ne nuk e dimë se çfarë do të bëjë më vonë! Unë nuk gjeta fjalë të tjera për të thënë që të mund ta nënçmoja Atë!.. Ai më pyeti:

-Çfarë ju urdhëron Ai ju?

Ai na thotë: *“Adhuroni vetëm Allahun, mos i bëni shirk atij dhe lërini ata gjëra që ju kanë këshilluarë etërit tuaj të besoni.”* dhe na urdhëron të falim namaz, të jetojmë me besnikëri dhe me nder dhe të ndihmojmë të afërmit.

Heraklijus tha:

-Unë të pyeta nëse e keni akuzuar ndonjëherë me gjënjeshhtë para se të thotë se jam

pejgamber dhe më the që jo. Kësisoj kuptova se ai është njeri që nuk i gjënjën as njerëzit, as Allahun.

Të pyeta nëse ka ngjarë që të mos e ketë mbajtur premtimin, ti më the që jo. Edhe pejgamberët kështu janë, kurrë nuk kthehen nga fjala e dhënë...

Heraklijusi më pyeti përsëri:

-Çfarë ju urdhëron?" Unë thashë:

-Na urdhëron vetëm të adhurojmë Allahun, të falim namazin, të japim zekatin, të jemi besnikë, të jetojmë me nder dhe të ndihmojmë të afërmit.

Në lidhje me këtë, Heraklijus tha:

-Nëse këto që më the janë të vërteta, po të them se brenda një kohe shumë të afërt Ai njeri do të jetë sundues edhe i këtyre vendeve që kanë shkelur këmbët e mia..." (Buhari, Bed'u'l-Vahj, 6; Muslim, Xhihad, 74)

I Nderuari ynë ﷺ ka thënë: *“Më jepni fjalën për këto gjashtë gjëra, dhe unë t’ju bëhem kefil për xhennetin:*

1. Kur të flisni, flisni drejt!
 2. Kur të premtoni, mbajeni premtimin!
 3. Jini besnikë në çështjen e amanetit!
 4. Mbrojeni nderin tuaj!
 5. Mbroni sytë tuaj nga harami!
 6. Mbajini duart tuaja larg nga harami!”
- (Ahmed, V, 323)

Abdullah ibn Amr رضي الله عنه tregon:

Një ditë më thirri nëna ime. Edhe i Dërguari i Allahut ishte në shtëpinë tonë. Nëna më tha:

“Eja të të jap diçka!”. I Dërguari i Allahut e pyeti:

“-Çfarë ke menduar t’i japësh?”. Nëna ime u përgjigj:

“Doja t’i jepja një hurmë.” I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“-Dije se të mos i kishe dhënë gjë, do të

të shkruhej një mëkat për gënjeshtren.” (Ebu Davud, Edeb, 80/4991; Ahmed, III, 447)

I Dërguari i Allahut ﷺ shkoi pranë një shitësi në treg. Futi dorën në thesin e grurit që kishte përpara dhe vuri re se gruri ishte i lagur. Ai pyeti shitësin:

“Çfarë është kjo?”. Kur shitësi tha:

“O i Dërguari i Allahut, e ka lagur shiu.”
I Nderuari ynë tha:

“-A nuk mund ta lije pjesën e lagur sipër, me qëllim që ta shikonin njerëzit? Ai që gënjen nuk është prej nesh!” (Muslim, Iman, 164)

Në çdo punë që bën, muslimani nuk duhet të ndahet kurrë nga e drejta dhe nuk duhet të gënjejë askënd.

Ashabët e nderuar dhe besimtarët e devotshëm që ecnin në gjurmët e tyre, nën kushtet e vështira të asaj kohe ecnin deri një muaj të tërë për të marrë një hadith nga ndonjë transmetues. Të mbushur me edukatë profetike, ata kishin ardhur në një gjendje aq të lartë virtyti, saqë sjelljen e një personi që e gënjente kafshën e tij me torbë boshe, vetëm

për ta nxitur të ecte, e pranonin si dobësi personaliteti; nuk i besonin atij njeriu dhe moralin e njerëzve të atillë nuk e shikonin si të mirë. Domethënë, personi që prirej nga ndjenja e mashtrimit edhe në lidhje me një kafshë, nuk e shikonin të përshtatshëm në transmetimin e haditheve, për shkak se nuk i kishte praktikuar si duhet në jetë hadithet fisnike të të Dërguarit të Allahut.

Imam Malik rahimehullah tregon:

Sipas asaj që më kanë treguar, një ditë e kishin pyetur Lokman Hakimin:

“Cila është e vërteta e këtij karakteri dhe e këtij virtyti që shikojmë te ti?”

Ai qe përgjigjur:

“Është fjala e vërtetë, kryerja e amanetit, shmangia prej gjërave që nuk më interesojnë dhe besnikëria.” (Muvatta, Kelam, 17)

Kur i Nderuari ynë ﷺ do t’u tregonte mushrikëve Kurejshit për ngjarjen e Israsë dhe Miraxhit, tha:

“-O Xhebrail! Populli im nuk do të më besojë!”

Xhebraili عليه السلام tha:

“-Të beson Ebu Bekri. Ai është besimtar i sinqertë.” (Ibn Sa’d, I, 215)

Po ashtu, kur mushrikët e dëgjuan ngjarjen e miraxhit, menjëherë shkuan te Hazreti Ebu Bekr dhe i thanë:

“-Shoku yt thotë se brenda një nate ka shkuar në Xhaminë Aksa, prej aty ka shkuar në qiell, dhe ende pa aguar dita ka ardhur përsëri në Mekke. Çfarë do të thuash për këtë?”

Ebu Bekri رضي الله عنه, me dashurinë e zjarrtë të besnikërisë së besimit legjendar që kishte ndaj Pejgamberit صلى الله عليه وسلم, tha:

“Çfarëdo që të thotë Ai, është e vërtetë, sepse nuk është e mundur që ai të gënjejë dhe të mashtrojë! Une i besoj menjëherë asaj që sjell Ai...”

Mushrikët thanë përsëri:

“Ti i beson Atij, por a e beson se Ai ka

shkuar në Bejtu'l-Makdis dhe ka ardhur brenda një nate?”

Ebu Bekri ﴿﴾ tha:

“-Po! Çfarë ka për tu habitur këtu? Për Zotin, ai më thotë se në çdo lloj kohe të natës apo të ditës i vjen lajm nga Allahu dhe unë i besoj.”

Pastaj Ebu Bekri ﴿﴾ shkoi te Pejgamberi ynë i Nderuar, i cili gjendej në Qabe. Kur e dëgjoi edhe një herë nga goja e Pejgamberit dhe tha:

“Sadakte (the të vërtetën), o i Dërguari i Allahut!...”

Edhe i Dërguari i Allahut ﴿﴾, duke ngelur shumë i kënaqur nga besimi i tij, me buzëqeshjen që ndriçonte botën, i tha Ebu Bekrit:

“-O Ebu Bekr! Ti je i Singertë!..” (Ibn Hisham, II, 5)

Pas asaj dite, Ebu Bekri ﴿﴾ u bë i njohur me pseudonimin “Siddik” (i singertë).

Ja kjo është besnikëria në besim... ta besosh të gjithë çështjen dhe të mos ndahesh aspak nga ajo...

I Dërguari i Allahut ﷺ, kishte blerë një kalë nga një fshatar arab. I Nderuari ynë i kërkoi që ta merrte kalin deri të shtëpia dhe atje t'ia jepte paratë. Ai iku pak më shpejt përpara ndërsa bedeviu mbeti pas, meqenëse po ecte më këmbë. Në këtë kohë te bedeviu erdhën disa njerëz. Ata filluan të bëjnë pazar për kalin dhe i propozuan një shumë më të madhe parash. Ata nuk e dinin se kalin e kishte blerë tashmë i Dërguari i Allahut ﷺ. Bedeviu e thirri të Dërguarin të Allahut dhe i tha:

“-Nëse do ta marrësh kalin, merre, përndryshe po e shes!” Kur i Dërguari i Allahut e dëgjoi këtë fjalë, u kthye dhe i tha:

“*Po a e bleva Unë atë?!*”. Por bedeviu e mohoi këtë duke thënë:

“Për Zotin unë nuk ta shita atë Ty!”. I Nderuari ynë tha:

“Përkundrazi! Unë e bleva atë nga ti.”. Këtë herë bedeviu tha:

“Atëherë sill një dëshmitar!”. Huzejme ibn Sabit رضي الله عنه u ngrit dhe tha:

“-Unë dëshmoj se Ju e bletë atë!

I Dërguari i Allahut iu afrua Huzejmes dhe e pyeti:

“*Ti nuk ishe me ne kur e bleva, me çfarë do të dëshmosh?*”. Huzejme ﷻ tha:

“-Me besimin që kam ndaj teje, o i Dërguari i Allahut!”

I Dërguari i Allahut ﷻ e pranoi dëshminë e Huzejmës si dy dëshmi për shkak të kësaj besnikërie të madhe. (Ebu Davud, Akdije, 20/3607; Nesai, Buju, 91; Ahmed, V, 215-216)

Sipas një transmetimi, i Dërguari i Allahut ﷻ e pyeti Huzejmen:

“*Ti nuk ishe me ne kur e bleva, çfarë të shtyn që të dëshmosh?*”. Huzejme tha:

“Unë i kam besuar (mesazhit) që keni sjellë dhe e di që nuk thoni asgjë përveç së vërtetës!” Kur dëgjoi këtë, i Dërguari i Allahut tha:

“Për këdo që të dëshmojë Huzejme, qoftë pro apo kundër, duhet të jetë e mjaftueshme (është në vlerën e dy dëshmitarëve).

Ja një nga shembujt që mund të llogaritet si kulmi i besnikërisë ndaj të Dërguarit të Allahut...

Ka'b ibn Malik رضي الله عنه, pati marrë pjesë në të gjithë luftërat e të Dërguarit të Allahut. Ndërsa në luftën e Tebukut, duke thënë sotneser, u vonua. Ndërkohë ushtria që nisur, ndërsa Ka'bi kishte ngelur në Medine. Kur i dërguari i Allahut ﷺ u thye nga lufta, ai dhe disa sahabi, duke treguar të drejtën kërkuan falje nga Allahu dhe secili prej tyre thoshte nga një arsye. Ajeti fisnik që lajmëronte se janë falur, zbriti pas pesëdhjetë ditësh. Gjatë kësaj kohe ata hoqën shumë keq. Edhe pse kjo botë është shumë e gjërë, atyre u dukej e ngushtë, por meqenëse u penduan sinqerisht fituan faljen hyjnore. Ka'b ibn Malik, i cili e pohoi gabimin e tij duke u kapur për së vërtetës, e tregon kështu dobinë që ka parë nga besnikëria:

“Betohem në Allahun se mirësia më e madhe që Ai më ka dhënë pasi më nderoi me Islamin, është kur **thashë të vërtetën** përpara

Pejgamberit tonë të Nderuar, si dhe shpëtimi nga shkatërrimi prej atyre që gënjen, sepse Allahu Teala shpalli këto ajete që lajmërojnë të ardhmen e keqe të atyre që nuk morën pjesë në luftën e Tebukut e që gënjen:

...Ju largohuni nga ata, sepse ata janë të ndyrë, vendi i tyre do të jetë xhehenemi, shpërblim për atë që vepruan. Ata ju betohen juve që të jeni të kënaqur ndaj tyre. Edhe nëse ju kënaqeni nga ata, Allahu nuk është i kënaqur me popullin e paturpshëm. (et-Teube, 95-96)” (Buhari, Megazi, 79)

Pas luftës së Uhudit, gratë që ishin në Medine patën dalë jashtë qytetit me shpresë për të marrë ndonjë lajm. Edhe Hazreti Aishja , ishte me ta. Në vendin e quajtur Harre takoi gruan e devotshme Hind bint Amr. Hindi kishte vënë në deve trupin e bashkëshortit Amr ibn Xhemuh, atë të të birit Hallad dhe të vëllait Abdullah, të cilët kishin rënë dëshmorë në luftë. Hazreti Aishe e pyeti:

“-Çfarë lajmesh kemi?”

Hint bint Amr ﷺ tha:

“-Kemi lajme të mira, i Dërguari i Allahut është gjallë. **Pasi Ai të jetë gjallë çdo fatkeqësi është e lehtë.**” Hazreti Aishe, duke i treguar me dorë trupat që ishin në deve, e pyeti:

“Kush janë këta?”. Gruaja e devotshme Hindi, tha:

“-Janë vëllai im Abdullahu, biri im Halladi dhe bashkëshorti im Amri.”

Kur Hazreti Aishe e pyeti:

“-Ku po i Dërgon ata?” Ajo tha:

“-Po i dërgoj në Medine. Atje do t'i varros.”

Kur Hindi donte ta bënte devenë të ecte, deveja ra në vendin ku ishte. Hazreti Aishe e pyeti:

“-Deveja u rrëzua prej peshës së rëndë?” Hindi tha:

“-Nuk e di përse u rrëzua. Më parë ka pas mbajtur peshën e dy deveve, por tani po ndjej diçka të ndryshme te ajo.”

Kur e detyroi të lëvizte, deveja u ngrit, por me t' u drejtuar kah Medineja u rrëzua përsëri. Kur u kthye nga drejtimi i Uhudit filloi të vrapojë. Hindi shkoi te i Dërguari i Nderuar dhe ia tregoi këtë. I Nderuari ynë e pyeti:

“Deveja është e detyruar. A ka lënë ndonjë testament Amri?” Hindi tha:

“-Amri, kur po shkonte në Uhud u kthye nga kibla dhe u lut: O Zoti im! Më dhuro martirizimin! Mos më kthe te familja të mërzhitur dhe të privuar!

Kur dëgjoi këtë, i Nderuari ynë ﷺ tha këto fjalë që shfaqin madhështinë e besnikërisë:

“Ja, kjo është arsyeja që deveja nuk ecën. O populli i Ensarëve! Kushdo prej jush që është betuar në Allahun, le ti rrijë Atij besnik. O Hind! Bashkëshorti yt është prej të sinqertëve. Që nga çasti që ai ka rënë dëshmor, engjëjt i kanë bërë hije me krahët e tyre dhe po shikonin se ku do të varroset. O Hind! Amr ibn Xhemuh, biri yt Hallad dhe vëllai yt Abdullah do të bashkohen në xhennet dhe do të jenë shokë.”

Kundrejt këtij përgëzimi, Hindi shfaqti edhe një shembull tjetër besnikërie. Ajo iu lut:

“O i Dërguari i Allahut! Të lutem, lutju Allahut të më bashkojë edhe mua me ata.”

(Vakidi, I, 265-266; Ibn Haxher, Fet’hu’l-Bari, III, 216; Ibn Abdilber, el-Istiab, III, 1168)

I Dërguari i Allahut ﷺ, para marrëveshjes së Hudejbijes e kishte dërguar Hazretin Osman në Mekke për të diskutuar. Osmani ﷺ, duke iu përgjigjur urdhërit të të dërguarit të Allahut shkoi menjëherë në Mekke. Ai u tha mushrikëve se ata donin vetëm të bënin umre dhe pastaj do të ktheheshin. Mushrikët përsëri nuk dhanë leje. Duke e vëzhguar mirë Osmanin, i thanë:

“Nëse do, ti mund ta bësh Qaben tavaf!..”

Të gjithë myslimanët po digjeshin me mallin e tavafit dhe qaben e mbanin në sytë e tyre. Bile duke menduar se Osmani do të bëjë tavaf, disa prej tyre (me kuptim të mirë të fjalës) e kishin zili. Ndërsa disa ishin në dyshim. Ndoshta Osmani nuk e bën tavaf Qaben

pa iu dhënë leja të gjithë myslimanëve, duke shfaqur një shembull të madh besnikërie dhe altruizmi.

Gjithçka ndodhi ashtu si, e kish menduar grupi i dytë. Ky njeri besnik i cili ia kishte dedikuar veten Allahut dhe të Dërguarit, tha:

“Pa e bërë qabën tavaf Hazreti Pejgamber, as unë nuk mund ta bëj! Unë e vizitoj shtëpinë e Allahut vetëm pas Tij. **Edhe unë nuk jam në atë vend ku nuk pranohet i Dërguari i Allahut...**”. Kështu ai e deklaroi besnikërinë që kishte ndaj Allahut dhe të të Dërguarit të Tij. (Ahmed, IV, 324)

Javuz Sulltan Selim Hani, edhe pse ishte një trim i njohur, ishte në të njëjtën kohë shumë i ndjeshëm dhe i prekshëm, por inteligenca e bashkimit dhe forcimit të shtetit i detyroi disa padishahë që të merrnin disa vendime të vështira. Kësisoj, si rezultat i këtij detyrimi Javuz Sulltan Selimi e vrau vëllain e tij Korkutin, pastaj mori pjesë në xhenaze, mbarti arkivolin e tij dhe qau duke thënë:

“O vëllai im! Ah sikur ti të mos kishe vepruar ashtu dhe sikur edhe unë të mos kisha qenë i detyruar ta bëja këtë!..”

Ai, duke vlerësuar një nga shokët e singertë të princit Korkut, i bëri atij këtë propozim:

“Ty po të fal për shkak të besnikërisë, e cila është një virtyt i madh! Si shpërblim për këtë besnikëri do të të caktoj në pozitën që ti dëshiron. Nëse pranon, mund të bëhesh edhe veziri im!

Ai e falenderoi dhe duke e përforcuar edhe më besnikërinë, i tha:

“O Sulltani im! Këtu e tutje detyra ime është që të ruaj dhe t’i shërbej tyrbes së princit Korkut...”

Së fundi, besimtari duhet të jetë i drejtë në fjalën dhe në njetin e tij, emrin e tij duhet ta shkruajë te libri i të singertëve dhe besnikëria duhet t’i sjellë dobi në këtë botë dhe në botën tjetër.

Mirësia dhe mbikqyrja

Gjendja e mirësisë, e cila shpreh forcimin e ndërgjegjes në zemër dhe të konceptuarët se besimtari vazhdimisht gjendet nën mbikqyrjen hyjnore, pra është nën vëzhgimin e kamerave hyjnore, është miraxhi i shpirtave të robërve që janë afër Allahut.

Në ajetet fisnike tregohet se Allahu vëzhgon çdo lëvizje të robit dhe se kur të vijë koha do ta marrë në llogari:

“Ne, duke e ditur mirë, do t’ua tregojmë atyre (atë që kanë bërë) sepse ne nuk mungonim.” (el-A’raf, 7)

“A nuk e dinë (hipokritët) se Allahu e di atë që fshehin (në zemra) dhe atë që bise-dojnë, dhe se Ai i di të gjitha të fshehtat?”
(et-Teube, 78)

“Biri im! Nëse vepra që ke bërë (e mirë apo e keqe) peshon edhe sa kokrra e lirit dhe të jetë e fshehur në shkëmb, në qiell apo në tokë, Allahu do ta sjellë atë (përpara teje). Allahu është i butë dhe di gjithçka.”
(Lukman, 16)

Një njeri që e ndjen se e shikojnë dy sy në këtë jetë, shmanget nga shumë sjellje dhe fjalë të këqia. Mbi të gjitha kundrejt dy syve të paaftë për ta ndëshkuar... Po ashtu edhe njeriu besimtar që jeton në mirësi, e kupton se Allahu Teala e shikon dhe di gjithçka që ka folur dhe bërë.

Një kuptim tjetër i mirësisë është kryerja e çdo lloj pune në masat më të përsosura.

Një nga çështjet e rëndësishme në përgatitjen për vdekje, është përforcimi i ndjenjës së mirësisë në zemër. Domethënë, ta kesh zemrën me Zotin në çdo çast dhe ta ndjesh veten gjithmonë nën vëzhgimin hyjnor. Arritja e këtij bashkimi shpirtëror bëhet i mundur vetëm duke e përkujtuar Allahun shumë, shumë.

Ndërsa hapi i dytë për të arritur mirësinë dhe mbikqyrjen, është meditimi në këto ajete të Zotit:

“...Kudo që të jeni, Ai është me ju...”
(el-Hadid, 4)

“...Ne jemi më afër njeriut se sa damari i qafës.” (Kaf, 16)

“...Dijeni mirë se Allahu hyn në mes njeriut dhe zemrës...” (el-Enfal, 24)

Në lidhje këtë çështje, i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

“Grada më e lartë e besimit është të dish se Allahu është me ty kudo që të jesh.”
(Hejsemi, I, 60)

Nuk ka as dyshimin më të vogël se i Dërguari i Allahut ishte gjithmonë në gjendjen e **ihسانit (mirësisë)** natë-ditë, në vështirësi, në rehati, në luftë e në paqe. Mirësitë që ai kryente çdo çast, si dhikri, duatë dhe lutjet që bënte në çdo veprim, adhurimet e vazhdueshme nafile, falja e namazit natën derisa i enjteshin këmbët, përpikmëria në zbatimin e të drejtave, përhapja e drejtësisë dhe e të drejtave, janë argumentet më të forta të ndërjegjes dhe mirësisë së thellë që kishte ai.

Omer ibn Hattabi ﷺ tregon një ngjarje që na bën me dije se si u është transmetuar

dhe mësuar atyre mirësia që njihet me emrin “Hadithi i Xhibrilit”:

-Një ditë, kur ishim pranë të Dërguarit të Allahut ﷺ, erdhi një burrë me rroba shumë të bardha, me flokë shumë të zeza, i cili nuk kishte ndonjë shenjë që tregonte se ai ishte udhëtar, dhe të cilin nuk e njihje asnjëri prej nesh. Ai u ul përpara Pejgamberit tonë të Nderuar, gjunjët e tij i mbështeti te gjunjët e të Dërguarit të Allahut, duart i vendosi mbi gjunjët e tij dhe tha:

“O Muhammed! Çfarë është Islami?”

I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Islami është të dëshmosh se nuk ka Zot tjetër përveç Allahut dhe se Muhammedi është i Dërguari i Allahut, të falësh namazin, të japësh zekatin, të agjërosh ramazanin dhe të vizitosh Qaben nëse ke mundësi.” Burri tha: “The të vërtetën.”

Ne u habitëm që ai edhe pyeste, edhe e vërtetonte.

“Çfarë është besimi?”

I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Është t’i besosh Allahut, engjëjve të Tij, librave të Tij, pejgamberëve të Tij, ditës së ahiretit. T’i besosh kaderit, të besosh se e mira dhe e keqja vijnë nga Ai.”

Burri pohoi përsëri:

“The të vërtetën.” Pastaj e pyeti:

“Çfarë është **ihسانی** (mirësia)?”

I Dërguari i Allahut ﷺ u përgjigj:

“Ihsani është ta adhurosh Allahun sikur e shikon, sepse edhe pse Ti nuk e shikon Atë, Ai të shikon Ty.” Burri përsëri tha:

“The të vërtetën.” Pastaj pyeti:

“Kur do të ndodhë kiameti?”

Pejgamberi ﷺ u përgjigj:

“Ai që pyetet nuk ka dijeni në këtë çështje më shumë se ai që po pyet.”

Burri tha:

“Atëherë më trego shenjat e tij.”

I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Kur nëna do të lindë fëmijë të cilët do ta trajtojnë atë si shërbëtore, gara që bëjnë me njëri-tjetrin çobanët këmbëzba-thur, kokë zbuluar dhe të varfër, për të bërë ndërtesa të larta dhe të përsosura.”¹¹

Burri iku pa zë. Unë një farë kohe mbeta i palëvizur. Pastaj Pejgamberi ﷺ tha:

“O Omer, a e di kush ishte ai që pyes-te?” Unë thashë:

“E di Allahu dhe i Dërguari i Tij.”

I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Ai ishte Xhebraili. Erdhi t’ju mësojë fenë tuaj.” (Muslim, Iman, 1, 5; Buhari, Iman, 37; Tirmidhi, Iman, 4; Ebu Davud, Sunnet, 16)

11. Të lindë robëresha zonjën e saj (sipas një transmetimi tjetër, zotërinë e saj) është shpjeguar në formën: “Të lindin nënat fëmijë mëkatarë që do t’i trajtojnë ato si robëresha”. Ndërsa garimi i çobanëve të deleve me kokë dhe këmbë zbuluar në çështjen për të bërë ndërtesa të larta dhe të shkëlqyera, domethënë shtimi i luksit dhe i rehatisë. dhe pasurimi i atyre që dikur ishin të varfër, aq sa do të garojnë për të bërë ndërtesa të mëdha e luksoze. Gjithë pasuritë e botës do t’u shfaqen njerëzve. Pasuria dhe paraja do të bëhet masa e vetme e vlerës dhe njerëzit do të jenë të dhënë pas shpenzimit dhe shtirjes.

Dijetarët tonë thonë se ky hadith fisnik është themeli i sunnetit. Domethënë, arritja e përsosmërisë në Islam dhe në besim ka lidhje me ihsanin (mirësinë). Një besimtar që nuk ka arritur gjendjen e ihsanit, do të thotë që e ka fenë e mangët. Një besim i tillë i ngjan një peme pa fruta, e cila e ka të pamundur të jetojë. Pas një farë kohe ajo pemë patjetër thahet.

Edhe tasavvufi, i cili ka për qëllim të forcojë ndjenjën e ihsanit në zemrat e besimtarëve, është esenca e besimit dhe e Islamit, shfaqja më e qartë e së vërtetës që ata nuk mund ta pranojnë ndryshe.

Në të vërtetë, lumturia më e madhe e robit është bashkimi me Zotin e tij, sepse Krijuesi i Gjithësisë dëshiron të jetë çdo çast me robin e Tij, ndaj thotë:

“Ata që e përkujtojnë Allahun kur janë në këmbë, kur janë ulur, kur janë të shtrirë dhe meditojnë rreth krijimit të qiejve e të tokës (thonë): Zoti ynë, këtë nuk e krijove kot, i lartësuar qofsh, ruajna prej dënimit të zjarrit!” (Ali Imran, 191)

Por një mendje që nuk është e lidhur me zemrën, një mendje e mposhtur nga dëshirat vetjake është e paaftë ta konceptojë ëmbëlsinë e të qenit bashkë me Zotin, pra nuk ka dijeni nga virtyti dhe lumturia më e madhe.

Të kënaqesh dhe të marrësh ëmbëlsi nga adhurimet dhe të mos lodhesh prej tyre, është e mundur vetëm me ndjenjën e ihsanit. Një person që nuk e ka në zemër ndjenjën e ihsanit, nëse fal namaz lodhet dhe namazi i vjen shumë rëndë. Nëse është i pasur, nuk jep zekat e lëmoshë dhe nuk i ndihmon të varfërit. Ai nuk ka arritur ta marrë ëmbëlsinë e besimit, për shkak se është larg mbikqyrjes hyjnore. Nga ky aspekt mund të thuhet se namazi i falur saktë, zekati dhe lëmosha që jepen nga zemra, haxhi dhe agjërimi i mbajtur me dashuri, zemra e shëndoshë që gjendet mes frikës dhe shpresës, morali i bukur dhe të gjitha stolitë e tjera, janë vetëm bereqeti i ihsanit.

Tabllo të virtytshme

Abdullah ibn Abbas ؓ tregon:

Një ditë isha te i Dërguari i Allahut ﷺ.
Ai më tha:

“Biri im, po të mësoj disa rregulla.”
Pastaj shtoi:

“Mbaji urdhërat e Allahut ashtu që edhe Allahu të të ruajë ty. Nëse e mban kënaqësinë e Allahut përpara gjithçkaje, do të kesh Allahun përpara. Nëse do të kërkosh diçka, kërkije nga Allahu. Nëse do të kërkosh ndihmë, kërkije nga Allahu!..” (Tirmidhi, Kijamet, 59/2516)

Edhe në një transmetim tjetër thuhet:

“Mbaji urdhërat e Allahut dhe do ta kesh Atë përpara. Përkujtoje Allahun kur të jesh në mirësi, ashtu që edhe Ai të të kujtojë ty kur të jesh në vështirësi...” (Ahmed, I, 307)

Sa bukur e ka përmbledhur me këto fjalë esencën dhe shfaqjet e ihsanit i Nderuari ynë ﷺ...

Abdullah ibn Omeri ؓ kishte dalë bashkë me shokët e tij në një vend, në periferi të

Medines. Kështu që ata shtruan një sofër. Në ata çaste u afrua një çoban delesh dhe dha salam. Ibn Omer i tha:

“Urdhëroni o çoban, ejani në sofër.”

Çobani u përgjigj:

“-Unë jam agjërueshëm.”

Ibn Omeri tha:

“Ti mban agjërime në këtë vapë të madhe dhe mbytëse, e po ashtu kullot edhe delet në këtë gjendje?”.

Pastaj për të parë devotshmërinë e çobanit i propozoi:

“A bën të na shesësh një dele nga kjo kope dhe t’i japim lekët ty, e pastaj të të japim edhe mish aq sa të mburrësh me të?”

Çobani u përgjigj: “Unë nuk kam kope, këto dele janë të zotërisë tim.”

Ibn Omer tha:

“Thuaji se të ka humbur, nga do ta dijë zotëria yt?”. Çobani ua kthye shpinën dhe duke e gënjatur gishtin nga qielli, tha:

“Ku është Allahu?”

Ibn Omer رضي الله عنه u ndikua shumë nga ihsani dhe mbikqyrja e këtij çobani. Në këto çaste, duke e menduar fjalën e çobanit, e përsëriste atë me vete dhe thoshte: “Çobani tha: Ku është Allahu? Çobani tha: Ku është Allahu?”

Kur erdhi në Medine, i dërgoi një njeri zotërisë së çobanit, të cilit ia bleu edhe kopenë dhe çobanin. Pasi e liroi çobanin, ia fali edhe delet. (Ibn Esir, Usdu'l-Gabe, III, 341)

Ja bukuria e ndjenjës së ihsanit, e mbikqyrjes dhe bereqeti e shpërblimi që kanë akoma në këtë botë... Kush e di se sa është shpërblimi i tyre në ahiret?!

Ishte kohë mbrëmje. Si gjithmonë, Omeri رضي الله عنه shëtiste nëpër rrugët e Medines. Befas ndaloi. Ia tërhoqi vëmendjen zhurma e një debati që dëgjohej deri jashtë shtëpisë pranë së cilës po kalonte. Një nënë po i thoshte vajzës së saj:

“-Bija ime, qumështit që do të shesim nesër hidhi pak ujë!”

Ndërsa vajza thoshte: “O nëna ime, a nuk e ka ndaluar halifja që t’i hedhim qumështit ujë?”

Duke e kundërshtuar ashpër vajzën, nëna i tha:

“O bija ime, nga do ta dijë halifja në këtë orë të mbrëmjes që ne i kemi hedhur qumështit ujë?!”

Por vajza, e cila e kishte zemrën të mbushur me dashuri dhe frikë ndaj Allahut, vazhonte të mos e pranonte hilen e së ëmës që t’i hidhte qumështit ujë dhe tha:

“O nëna ime! Le të themi se halifja nuk na shikon, po as Allahu nuk na shikon? Është e lehtë ta fshehim këtë hile nga njerëzit, por a mund ta fshehim vallë nga Allahu, nga Krijuesi i Gjithësisë që sheh dhe di gjithçka?..”

Përgjigja me frikë të thellë ndaj Allahut, që i dha nënës së vet ajo vajzë e cila kish një zemër të gjallë dhe ndërgjegje të pastër, mbushur me të vërtetat hyjnore, e ndikoi shumë Hazretin Omer رضي الله عنه. Prijësi i besimtarëve e mori për nuse të djalit, dhe jo sepse ajo ishte vajza

e një gruaje që shiste qumësht, por sepse në zemrën e saj kishte një devotshmëri të veçantë. I njohuri Omer ibn Abdulaziz, i cili përmendet si halifeja i pestë, ka lindur nga kjo prejardhje. (Shik. Ibnu'l-Xhevzi, Sifatu's-Sahabe, II, 203-204)

Duke e kapërcyer individin, ky shembull tregon se jetesa në gjendje ihsani është shkak për virtytin dhe bereqetin e të gjithë ummetit.

Në kohën e halifatit të tij, Hazreti Omer رضي الله عنه kishte dërguar Hazretin Muadh tek Benikilab. Ai do të merrte paratë që duheshin paguar nga arka e shtetit, do të jepte mallrat që duheshin dhënë dhe do t'u shpërndante të varfërve zekatin e marrë nga të pasurit.

Muadhi رضي الله عنه po e kryente me kujdes detyrën që kish marrë përsipër, kështu që duke çliruar zemrat kthehej me kujtime të bukura. Kur kthehej, nga malli i kësaj bote i ngelte vetëm shalli që hidhte në supe. Ky shall ishte i njëjti që kishte edhe kur shkonte. Një herë, duke mos u përmbajtur më, bashkëshortja e tij e pyeti:

“Ata që kanë një punë të tillë, marrin një pagesë të caktuar dhe sjellin dhurata në shtëpi. Ku janë dhuratat e tua?”

Muadhi ﷺ u përgjigj:

“Unë kam me vete një që më kontrollon dhe nuk më ndahet kurrë. Ai llogarit gjithçka që marr dhe gjithçka që jap.”

Bashkëshortja e tij u zemërua dhe tha:

“-I Dërguari i Allahut ﷺ të besonte ty në gjithçka. Edhe Ebu Bekri po ashtu. Tani që erdhi Omeri dërgoka me ty dikë që të kontrollon? A ndjek gjithçka që bën?”

Fjala shkoi te bashkëshortja e Hazretit Omer, pastaj te Omeri. Hazreti Omer e thirri Muadhin ﷺ dhe e pyeti duke e qortuar:

“Ç’janë këto gjëra që kam dëgjuar o Muadh? Kur të kam dërguar ndonjë njeri që të kontrollojë? A mendon se nuk të besoj?”

Përgjigja e Muadhit ishte shumë kuptimplotë:

“O prijësi i besimtarëve! Vetëm këtë mund ta t’i them gruas sime si arsye. Ndërsa ajo

që kam thënë për një që më kontrollon, nuk kam thënë për kontrollin tuaj, por për kontrollin e Allahut. Për këtë arsye nuk mund të marr asgjë për veten time, edhe nëse është e lejuar, për arsye që të mos e humbas shpërblimin e shërbimit që kam bërë...”

Omeri e kuptoi se çfarë kishte pasur për qëllim me këto fjalë, sepse Muadhi ﷺ ishte i panevojshëm për gjërat që i përkasin kësaj bote. Halife i dha disa dhurata për si shpërblim dhe i tha:

“Shko e fitoje zemrën e familjes tënde me këto!”

Një tjetër shembull që e shpreh në formë të qartë ihsanin dhe mbykqyerjen është ky:

Një hoxhë në minber po tregonte gjendjen e ahiretit. Në xhemat ishte edhe Shejhu Hazreti Shibli. Hoxha po fliste rreth gjërave për të cilat t'i pyesë Allahu në ahiret dhe duke e zgjatur shumë numuroi tërë ato çështje:

“Do të pyetet: ku e ke përdorur dijen tënde! Kur e ke harxhuar pasurinë dhe pronën tënde! Si e ke kaluar jetën tënde! Si ke qënë në

adhurime! A ke bërë kujdes ndaj haramit dhe hallallit! Do të pyetet kjo, do të pyetet ajo!..”

Ngaqë ai nuk po shtjellonte thelbin e kësaj çështjeje, edhe pse kishte hyrë në shumë hollësi, Hazreti Shibli i thirri:

“Hoxhë i nderuar! Keni harruar pyetjen më të rëndësishme! Allahu Teala do të pyesë: **O robi Im! Unë kam qënë me ty në çdo çast, ti me kë ke qënë?**”

Kur Ebu Bekir Kettani kuddise sirruhu, miku i Zotit, ishte në dyshekun e vdekjes dhe kur e pyetën se çfarë vepre ke bërë në jetë, ai u përgjigj me këto fjalë:

“Sikur të mos e dija se më është afruar vdekja, nuk do t’ju tregoja për punët e mia, duke u shqetësuar se mos është shtirje. Plo-tësisht dyzet vjet kam qënë roje në derën e zemrës sime. Jam përpjekur që të mos ia hap askujt përveç Allahut. Zemra ime erdhi në një gjendje të atillë, saqë nuk njihte askënd tjetër veç Allahut.”

Sipas një transmetimi, Isai عليه السلام takoi një njeri të sëmurë që kishte pulla në trup dhe të cilit i kishin rënë të dy faqet. Ai njeri, i cili ishte në një gjendje ku pothuajse nuk kishte fare dijeni për sëmundjet, fliste me vete:

“O Zoti im! Ty të takojnë falenderimet, Ty që më ke larguar mua nga vuajtjet me të cilat po sprovon shumicën e njerëzve!..”

Isa عليه السلام, me qëllim që të shihte perceptimin dhe përsosmërinë shpirtërore të bashkëbiseduesit, i tha:

“O njeri! Nga cila vuajtje të ka larguar Allahu ty?!”

I sëmuri u përgjigj:

“O shpirti i Zotit! Sëmundja dhe belaja më e madhe është varfëria dhe indiferenca e zemrës ndaj Allahut. Falenderimet qofshin për Zotin që unë kam dëshirë, kënaqësi dhe begati për të qëndruar me Të në një mënyrë të atillë sa pothuajse nuk di asgjë për sëmundjet që kam...”

U përhap një thashetheme se Shejh Muhammed Nura'l-Arabi, i cili ishte nga misti-

kët e njohur të shekullit të nëntëmbëdhjetë, kishte mohuar “vullnetin njerëzor”. Sulltan Abdulmexhit Han, i cili e dëgjoji këtë, urdhëroi që Hazreti i moshuar të thirrej në audiencë përpara tij, me qëllim që ta pyeste në lidhje me këtë çështje. Urdhëri u krye dhe Shejhu u thirr në audiencë. Kur u pyet për këtë çështje, Hazreti u përgjigj:

“Unë nuk kam thënë se nuk ka vullnet njerëzor në kuptim të përgjithshëm dhe nuk e kam mohuar. Por kam thënë se për disa njerëz pothuajse nuk ka fare, sepse për të mëdhenjtë e miqve të Allahut, për arsye se jetojnë duke e ditur se janë përpara Zotit, edhe shfaqja e vullnetit të tyre njerëzor është shumë e pakët. Për këtë arsye, përherë veprojnë sipas vullnetit të Zotit ku në pronën e të cilit gjenden dhe jo sipas vullnetit të tyre. Përndryshe do të thotë se janë sjellur pa edukatë dhe kanë bërë gabime.

Për shembull, ne tani jemi përpara Padi-shahut. Na thuhet Eja, vijmë, na thuhet Shko, shkojmë. Edhe pse ne na ka rrethuar vullneti i padishahut, vullnetin tonë nuk mund ta për-

dorim si duam. Por shikoni indiferentët dhe krijesat e tjera që janë jashtë, janë të lirë dhe veprojnë sipas vullnetit të tyre.”

Padishahu i cili u kënaq nga përgjigja, e nderoi dhe respektoi Shejhun Muhammed Nuru'l-Arabi.

Robërit e ihsanit dhe të mbikqyerjes, të cilët jetojnë me ndërgjegjen dhe perceptin se Allahu gjithmonë është dhe shikon në çdo vend, i dorëzohen vullnetit hyjnor dhe jo dëshirave të tyre...

Së fundi, ihsani dhe mbikqyerja janë esenca dhe argjendi i besimit. Frutet e diturisë si: frika, sinqeriteti dhe devotshmëria, të cilat duhen në çdo adhurim dhe në bukuritë e sjelljes, mund të fitohen vetëm me këtë drejtim shpirtëror, sepse për çdo punë të mirë që bëhet duke e ditur se Allahu po të shikon, sinqeriteti i bën me filiza degët e tij, devotshmëria çel lule dhe frika ndaj Allahut jep frutat e saj. Të qëndrosh nën drejtimin e Islamit e larg mëkateve edhe në vende ku nuk të shikon askush, është e mundur vetëm me

ndërgjegjen se **“Ai më shikon gjithmonë dhe në çdo vend!”** Për këtë arsye, në të gjitha bazat dhe shtyllat e tij tasavvufi ka për qëllim që ta ngrejë zemrën në këtë gjendje. Miqtë e Zotit janë munduar gjatë gjithë jetës që ta fitojnë këtë gjendje.

Ajo që na bie të bëjmë në këtë gjendje, pasi ta kuptojmë dhe ndiejmë se Allahu na shikon gjithmonë, është të rrisim shkallën tonë shpirtërore dhe ta drejtojmë moralin tonë duke e peshuar sipas me gjendjeve më të larta të Pejgamberit ﷺ, i cili ishte monumeti më i përkryer i ihsanit.

“...Patjetër se mëshira e Allahut është afër të mirëve.” (el-A'raf, 56)

Trimëria

Trimëri do të thotë guxim, kurajo, heroizëm, vendosmëri shpirtërore, të jesh i guximshëm në dhunë dhe në rrezik. Është gjendja normale mes zemërimit e forcës së ashpërsisë, dhe e frikës që është e kundërta e këtyre.

Esenca e trimërisë është kënaqësia dhe nënshtrimi ndaj kaderit të Allahut. Për këtë arsye, një myslimani që i beson kaderit dhe i cili i mbështetet Allahut, kurrë nuk i ka hije frika dhe poshtërimi.

Sipas transmetimit të Seubanit رضي الله عنه, i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

“Është afër koha kur popujt e huaj do ta thërrasin njëri-tjetrin për t’ju sulmuar juve,

ashtu siç thërrasin ngrënësit njëri-tjetrin në sofër (tryezë)."

Njëri prej atyre që gjendeshin aty pyeti:

"Kjo do të na ndodhë ngaqë atë ditë do të jemi të pakët në numër, o i Dërguari i Allahut!?" I Nderuari ynë tha:

"Jo, përkundrazi, atë ditë do të jeni shumë, por ju do të jeni si mbeturinat që sjell dhe i hedh rrëkeja, do të jeni në një gjendjen e atyre që nuk kanë fare peshë. Allahu do t'ia heqë armiqve tuaj nga zemra ndjenjën e frikës kundër jush dhe do të vendosë dobësi në zemrat tuaja!"

I thanë: "Çfarë është dobësimi, o i Dërguari i Allahut?"

"Është dashuria ndaj kësaj bote dhe frika ndaj vdekjes!" (Ebu Davud, Melahim, 5/4297)

Domethënë, kur trimëria dhe guximi do të dalë nga zemrat, kur në vend të tyre do të anojnë pasuritë e kësaj bote dhe kur të hiqet frika e vdekjes, besimtarët do të poshtërohen. Me një gjendje të këtillë nuk do t'u mbetet kurrfarë peshe kundrejt armiqve.

Tabllo të virtytshme

Nuk është e mundur të flitet që ndonjë tjetër të ishte aq trim se sa i Dërguari i Allahut ﷺ. Ai ishte durimtar dhe i vendosur edhe ndaj situatave të jashtëzakonshme dhe nuk bënte ndonjë gjë të papërshtatshme duke u trembur dhe hyrë në telash.

Kur Allahu e urdhëroi të Dërguarin e Tij të shpërngulet për në Medine, me ta dëgjuar këtë mushrikët Kurejshë rrethuan shtëpinë e të Nderuarit tonë dhe nxorrën shpatat e tyre për ta vrarë sapo ai të dilte nga shtëpia. Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë pa u frikësuar fare hapi derën, u hodhi dhé mbi krye mushrikëve dhe kaloi mes tyre me dinjitet, duke lexuar ajetet e para të sures Jasin. (Ibn Sa'd, I, 227-228)

Aliu ﷺ ka thënë:

“Ne në luftën e Bedrit strehoheshim te i Dërguari i Allahut. Atë ditë Ai ishte më afër armikut nga të gjithë ne dhe më trimi e i vendosuri i njerëzve.” (Ahmed, I, 86)

Edhe Abdullah ibn Omer ﷺ ka thënë:

“Nuk kam parë njeri më bujar, më trim, më guximtar se Profeti ﷺ!” (Ibn Sa’d, I, 373)

Në Uhud, njëri prej mushrikëve doli në mejdan hipur mbi deve dhe kërkoi një ushtar për tu ndeshur. Kur mushriku e pa se të gjithë tërhiqeshin dhe rrinin pas Atij, e përsëriti tri herë kërkesën e tij. Pas kësaj, Zubejr ibn Avvam ﷺ shkoi drejt tij. U hodh mbi deve, iu hodh përsipër dhe filluan të kacafyten. Pejgamberi ﷺ:

“Tërhiqe poshtë dhe hidhe në tokë!”
Pa kaluar shumë, mushriku ra në tokë. Edhe Zubejri i hipi sipër dhe e vrau. Pas kësaj, i Dërguari i Nderuar tha:

“Sikur të mos dilte Zubejri, do t’i dilja Unë, për shkak se gjithkush u tërhoq prapa!”¹²

Ubej ibn Halef, i cili ishte nga mushrikët e Mekkes, qe një nga armiqtë më mizorë në luftën kundër Islamit. Para hixhretit, ai i pati thënë të Dërguarit të Allahut ﷺ:

“Unë ushqeji një kalë, po i jap për të ngrënë gjërat më të mira. Një ditë do t’i hip atij kali dhe do të të vras!”

Një herë, edhe i Dërguari i Allahut ﷺ iu përgjigj:

“Inshallah do të të vras unë ty!”

Në ditën e luftës së Uhudit, ky mushrik i marrë po kërkonte Hazretin Pejgamber ﷺ dhe thërriste:

“Nëse ai shpëton sot, do të thotë se puna ime ka mbaruar!”

Me këtë mendim ai erdhi deri afër Pejgamberit tonë të Nderuar për ta sulmuar. Sahabët e nderuar deshën t’ia prisnin kokën teksa ai ndodhej ende larg. I Dërguari i Allahut ﷺ tha:

“Lëreni të vujë!”

Kur Ubej ibn Halef u afrua, Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë mori shtizën e një sahabiu. Këtë radhë Ubej filloi të ikë prapa, por Sulltani i Pejgamberëve i hodhi shtizën, duke i thënë:

“Ku po shkon o gënjeshtar?”

Shtiza e gërvishti Ubejin lehtë në qafë, por ai edhe me kaq gjë ra nga kali. Disa herë u kapërdredh dhe iku në anën e tij duke vrapuar në mënyrë dëshpëruese. Teksa vraponte, bërtiste me sy të zgurdulluar:

“Betohem se Muhammedi më vrau!..”

Mushrikët të cilët i shkuan pranë, ia panë plagën dhe i thanë:

“Kjo është një gërvishtje e lehtë!” Por ai nuk arrinte të qetësohej dhe tha:

“Kur Muhammedi ishte në Mekke, më pati thënë: *Unë do të të vras patjetër!* Kështu që, betohem se edhe nëse Ai më hedh një pështymë, unë përsëri vdes!..”

Pastaj vazhdoi të bërtiste. Zëri i dilte si britmë kau.

Kur Ebu Sufjan e qortoi:

“Pse bërtitet kaq shumë për këtë gërvish-tje të vogël?” Edhe atij, Ubej i tha:

“A e di se kush ma ka bërë këtë gër-

vishtje? Kjo është një plagë që e ka hapur Muhammedi. Beto hem në Lat dhe Uzza, se sikur t'u ndahet të gjithë popullit të Hixhazit dhimbja që ndjeva unë nga kjo plagë, të gjithë do të shkatërroheshin. Muhammedi në Mekke më pat thënë: *Unë do të të vras patjetër! Që atëherë, unë e kuptova se do të vritem nga dora e Tij dhe se nuk do të shpëtoj nga Ai.*"

Ubej, i cili ishte një armik mizor i Pejgamberit, vdiq një ditë para se të arrinin në Mekke. (Ibn Ishak, fq. 89; Ibn Sa'd, II, 46; Hakim; II, 357)

Muhammed ibn Mesleme thotë:

Kur myslimanët u prishën në Uhud, i dëgjova me veshët e mi dhe i pashë me sytë e mi se ata po iknin drejt malit. I Dërguari i Allahut u thërriste nga prapa:

"O filan! Eja te Unë. O filan! Eja te Unë. Unë jam i Dërguari i Allahut!" (Vakidi, I, 237)

Duke folur për këtë të vërtetë, Allahu thotë:

"Atëherë ju largoheshit e nuk përfillnit

as njëri-tjetrin, ndërsa i Dërguari ju thërris-te nga prapa...” (Ali Imran, 153)

Sipas marrëveshjes që u bë ditën e Uhdit, mushrikët dhe myslimanet do të luftonin përsëri një vit më vonë. Për shkak të kësaj marrëveshjeje, Ebu Sufjan erdhi në krye të ushtrisë deri te vendi Murre'z-Zahran, por përsëri ia pushtoi zemrën frika dhe u detyrua të kthehej prapa. Nga ana tjetër, për shkak se nuk donte të shkelte krenarinë e tij, dërgoi në Medine një person. Duke e urdhëruar atë që të çonte lajmin se “ne kemi dalë në rrugë me një ushtri të madhe”, në mënyrë dinake u përpoq t'i frikësonte besimtarët dhe t'i pengonte të dilnin në luftë.

Kur lajmi arriti në Medine, i Dërguari i Allahut i kishte mbaruar përgatitjet e luftës, madje kishte dhënë urdhër për nisje. Lajmë-tari, duke e ditur se Ebu Sufjani kishte frikë dhe që kthyer prapa, u orvat t'i trembte dhe u mundua t'i pengonte të niseshin në luftë. Përveç gënjeshtreve që e kishin porositur të thoshte, ai shtonte edhe gënjeshtër të reja,

duke thënë se nëse myslimanët luftojnë me Mekkasit jashtë qytetit, do ta pësonin shumë keq. Si rezultat i përpjekjeve të tij dhe sjelljes së disa hipokritëve, në zemrën e ca myslimanëve hyri frika, aq sa refuzuan të dilnin në luftë. Në lidhje me këtë, Pejgamberi ﷺ tha: *“Betohem në Allahun, në dorën e të Cilit është shpirti im, se unë do të shkoj në Bedr qoftë dhe i vetëm, edhe nëse nuk kam asnjë pranë!”* Pastaj, Allahu Teala i ndihmoi myslimanët duke mbjellë në zemrat e tyre vendosmëri. (Ibn Sa’d, II, 59; Vakidi, I, 386-387)

Një nga vendet e tjera ku i Dërguari i Allahut ka treguar heroizëm, është Hunejni. Atë ditë, kur të gjithë iknin nga armiku, Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë e ngiste kafshën e tij drejt rreshtave të armikut duke përparuar, pa i marrë fare parasysh këshillat e ashabëve që donin ta ndalonin. (Muslim, Xhihad, 76) Hazreti Enes رضي الله عنه tregon:

Në ditën e Hunejnit, Hevazinët dhe Gatafanët erdhën në vendin e luftës bashkë me fëmijët dhe devetë e tyre. Atë ditë në ushtrinë

e të Dërguarit të Allahut kishte dhjetë mijë vetë. Edhe Mekkasit që u falën pas çlirimit të Mekkes, ishin në rreshtin e të Dërguarit të Allahut. (Sapo filloi lufta) të gjithë ikën prapa. I Nderuari ynë ﷺ mbeti vetëm. Atë ditë i Nderuari ynë thirri dy herë dhe ndërmjet këtyre dy thirrjeve nuk tha më asnjë fjalë tjetër. U kthye në anën e djathtë dhe thirri:

“O grupi i *Ensarëve!*” Ata që ishin në atë anë thanë:

“Urdhëro o i Dërguari i Allahut! Përgëzim! Ne jemi me Ty!”

I Nderuari ynë ﷺ u kthye pastaj në të majtë dhe përsëri thirri:

“O grupi i *Ensarëve!*” Ata që ishin në atë anë, thanë:

“Urdhëro o i Dërguari i Allahut! Përgëzim! Ne jemi me Ty!”

Pejgamberi ynë i Nderuar ishte mbi një mushkë të bardhë. Zbriti nga mushka dhe tha:

“Unë jam rob i dhe i Dërguari i Allahut!”

në sulm) mushrikët u mundën... (Buhari, Megazi 56, Humus 19; Menakib 14, Menakibu'l-Ensar 1; Muslim, Zekat 135)

Një njeri erdhi të Bera Ibnu Azib رضي الله عنه dhe e pyeti: “O Ebu Umare! A të gjithë ikët në ditën e Hunejnit?”

Bera u përgjigj:

“Unë dëshmoj se i Dërguari i Allahut nuk ka ikur, por ata që ishin të parët, ata që nuk kishin pasha të rëndë bashkë dhe ata që nuk mbartnin pazmore, ikën në Hevaz. Ndërsa ata që qëndruan aty, ishin shigjetarë. Ata ngelën nën shiun e shigjetave që ngjanin si plim karkalecash. Pastaj u detyruan të shpërndaheshin. Kësisoj që armiqtë u drejtuan kah i Dërguari i Allahut. Mushkën e të Nderuarit tonë صلى الله عليه وسلم po e tërhiqte Ebu Sufjan Ibnu'l-Harith رضي الله عنه. I Nderuari ynë zbrii nga mushka, u lut dhe kërkoi ndihmë nga (Allahu). Ai thoshte kështu:

*“Unë jam Pejgamber dhe jo gënjeshtar!
Unë jam biri i Abdulmuttalibit! O Zoti im!
Zbrite ndihmën Tënde.”*

Pastaj i vendosi në rregull ushtarët. Bera në vazhdim thotë:

“Për Zotin, kur ashpërsohej lufta, ne strehoheshim te i Dërguari i Allahut ﷺ. Më i forti prej nesh ishte ai që mund të qëndronte në një vijë me të Dërguarin e Allahut.” (Muslim, Xhihad 79; Buhari, Megazi 54, Xhihad 52, 61, 97, 167)

Enes ibn Malik رضي الله عنه thotë:

“I Dërguari i Allahut ﷺ ishte më i bukuri i popullit, më bujari dhe më trimi. Kur në Medine dëgjohej ndonjë britmë apo ndodhte ndonjë gjë e frikshme, Pejgamberi merrte menjëherë kalin e Ebu Talhas, të cilin e quanin Mendub, dhe shkonte në vendin prej nga vinte britma. Nuk kemi dëgjuar asnjë britmë apo zë ndihme, e që pastaj të mos shikonim Mendubin tek bëhej erë. Një natë, Medinasit dëgjuan një britmë, u frikësuan dhe shkuan drejt anës nga vinte zëri. Ndërkohë i Dërguari i Allahut kishte shkuar para tyre atje prej nga vinte zëri, kishte shqyrtuar situatën dhe teksa po kthehej u takua me njerëzit. Ai ishte mbi kalin e Ebu Talhas, shpatën e kishte të lidhur në trup dhe po u thoshte ashabëve:

-*Mos kini frikë! Mos kini frikë!* Edhe për Mendubin thoshte: *Edhe ai ishte i shpejtë si rrëke!*” (Ibn Sa’d, I, 373; Buhari, Edeb, 39)

Ashabët e nderuar shfaqën në Bedr shumë sakrifica dhe heroizëm. Veçanërisht Luani i Allahut, Hazreti Hamza ؓ shfaqti një she-mbull të rrallë trimërie. Umejje ibn Halef, i cili bënte pjesë në parinë e mushrikëve, kishte pyetur nga Abdurrahman ibn Auf:

“Kush ishte ai që mbante në kraharor fletë struci si shenjë?” Kur mori përgjigjen “Ai ishte Hamza ibn Abdulmuttalib!”, tha:

“Ja, gjithçka që na është bërë neve, ai na e ka bërë!” (Ibn Hisham, II, 272)

Kur u ashpërsua lufta në Uhud, i Dërguari i Allahut ؓ mori një shpatë në dorë dhe pyeti:

“*Kush e merr këtë nga unë?*” Sahabët i zgjatnin duart ta merrnin, gjithë duke thënë:

“Unë, unë!” Kur Profeti ؓ pyeti:

“Kush e merr këtë shpatë për t’ia dhënë hakun e saj?”, ata u tërhoqën.

Ebu Duxhane رضي الله عنه, i cili ishte nga Ensarët, u ngrit në këmbë dhe tha:

“E marr unë për t’ia dhënë hakun, o i Dërguari i Allahut!” (Muslim, Fedailu’s-Sahabe, 128)

Kur Ebu Duxhane e mori shpatën, pyeti:

“Kush është haku i kësaj shpate, o i Dërguari i Allahut!”

Pejgamberi ynë i Nderuar tha:

“Haku i asaj është të luftoshë me armiqtë derisa të biesh...”

Ebu Duxhane e mori shpatën, e nxori lidhësen e kuqe, e lidhi në kokë dhe filloi të ecë me rreshtat myslimanë mes rreshtave mushrikë grupe-grupe.

Kur i Dërguari i Allahut ﷺ e pa atë duke ecur me mburrje dhe krenari, tha:

“Kjo është një ecje të cilën Allahu Teala e urren jashtë këtyre situatave!” (Ibn Hisham, III, 11-12)

Gjatë luftës së Hendekut, halla e të Dërguarit të Allahut, Hazreti Safijje me gjithë gratë dhe fëmijët ishin në shtëpinë me emër të Fari të Hassan ibn Sabitit. Një grup çifutësh i përbërë prej dhjetë vetësh, hodhën shigjeta në shtëpi dhe u munduan të hynin brenda. Njëri prej tyre po ecte rreth e rrotull shtëpisë dhe po kërkonte ndonjë vend të hapur. Në atp çaste i Dërguari i Allahut ndodhej bashkë me ashabët çate në Hendek, duke luftuar kundër armikut.

Kur Hazreti Safijje nuk mundi të gjente ndonjë rrugëzgjdhje dhe e kuptoi se këtë të keqe nuk kishte njeri që do të mund ta largonte përveç saj, lidhi kokën e saj fort me një lidhëse dhe duke marrë në dorë një shtizë, zbriti poshtë nga shtëpia. Hapi derën dhe iu afrua pa zë çifutit që ndodhej aty pranë dhe e goditi në kokë duke e vrarë në vend. Çifutët e tjerë, kur panë se shoku i tyre u vra, i zuri frika dhe u tërhoqën duke thënë:

“Ne na thanë se nuk ka roje këtu te gratë!” (Hejsemi, VI, 133-134; Vakidi, II, 462)

Halid ibn Velid ﷺ ka thënë:

Në ditën kur është bërë lufta e Mutes, në dorën time më janë thyer nëntë shpata. Vetëm një shpatë me strukturë Jemenase nuk u thye. (Buhari, Megazi, 44)

Ushtria aleate e kryqëzatave, që u formua duke pasur si qëllim shkatërrimin e Osmanëve, shpëtimin e Bizantit dhe marrjen e Kudsit që ishte në dorë të myslimanëve, hynë në tokat Osmane dhe rrethuan kalanë e Nigbolluit, e cila gjendej në breg të lumit Tuna.

Bajezidi i cili u lajmërua për këtë dhe me një shpejtësi që i ka hije emrit të tij, ai mbërriti në Nigbollu. Madje, duke lëvizur në mes të natës i vetëm mbi kalin e tij, ai arriti të kalonte me mjeshtëri nëpër rreshtat e armiqve, derisa arriti rrëzë mureve nga ku i thirri komandantit të kalasë:

“-Bre Dogan! Bre Dogan!..”

Dogan Bej, i cili e njohu menjëherë zërin e sulltanit, u habit pa masë dhe u përgjigj menjëherë nga pirgu i kalasë:

“Urdhëroni sulltani im!..”

Padishahu Jëlldërëm Bayezid Hani i dha disa të dhëna dhe i tha:

“Dogan! Kam ardhur me ushtrinë time! Mos e dorëzo kalanë!” Pastaj, duke u kthyer pas çilembyll sytë, humbi në errësirë.

Të nesërmen, lufta e përgjakshme që u bë kundër ushtrisë së madhe të kryqëzatatave, përfundoi me fitoren e padiskutueshme të Jëlldërëm Hanit. Ushtria e kryqëzatatave përbëhej nga ushtarë që vinin prej të gjitha vendeve të mëdha e të vogla të Europës. Në mes tyre kishte dhjetë mijë kalorës francezë, të cilët thërrisnin me mburrje: “Edhe nëse bien qiejt, ne mund t’i mbajmë me shtizat tona! Megjithatë, kryqëzatatat u tretën dhe u shkatërruan përballë sulmeve të Osmanëve të mbushur me besim. Atë ditë, Yëlldërëm Bajezidi i cili ishte plagosur edhe vetë në disa pjesë të trupit, ngaqë pati rënë nga kali, arriti megjithatë të hipte mbi një kalë tjetër dhe të korrte fitore duke qenë vazhdimisht në ballë të ushtrisë së tij.

Me fitoren e Nigbolluit, Jëlldërëm Bajezid

zid Hani mori shumë robër aristokratë dhe kalorës. Mes të robërve ishte edhe kalorësi guximtar Zhan (Jean). Yëldërëm Bajezid Hani i la të lirë në shpërblim të pagesës. Për më tepër, ditën kur do të ktheheshin në vendet e tyre, ai shtroi një gosti për të gjithë ata. Kalorësit u turpëruan përballë kësaj sjelljeje njerëzore të sulltanit, duke sjellë ndërmend sjelljet e këqia dhe dhunën që ata vetë kishin ushtruar ndaj robërve, kështu që thanë:

“Që tani betohemi në nderin tonë, se nuk do të luftojmë dhe nuk do t’i përdorim më armët kundra Sunduesit të Anadollit dhe Rumelisë Jëlldërëm Bajezid Hanit!..”

Mbas këtyre fjalë që ata thanë për mirënjohje, sulltan Jëlldërëm Bajezid Hani, i cili ishte një monument i përkryer trimërie kundra qafirëve, u tha kalorësve me zërin e tij buçitës:

“Unë i kthej pas betimet që bën Zhani, i cili në Europë ka marrë titullin “i patremburi”, bashkë me shokët e tij se nuk do të luftojnë më kundra meje. Shkoni, mbliidhni përsëri ushtri dhe ejani kundër meje! Dijeni se kjo që do të bëni, do të jetë shkak që

të fitoj edhe një herë, sepse unë jam një sulltan me një ndërgjegje dhe se në këtë botë kam ardhur për të fituar kënaqësinë e Allahut duke e lartësuar fenë e Tij. Nisur nga kjo, ndihma e Allahut është me ne, dhe nëse Allahu ndihmon dikë, sigurisht që nuk ka asnjë lloj force dhe fuqie që ta mposhtë atë!..”

Kur Timuri e rrethoi kalanë e Sivasit me elefantë që konsiderohen si tanket e asaj kohe, biri i Jëlldërëm Bajezidit, Shehzade Ertugrull mblodhi parinë e qytetit dhe u tha:

“Detyra ime është që të mundohem t’ju mbroj juve. Forcat e Timurit mund të jenë aq shumë, saqë nuk mund të krahasohen me tonat. Ky është një përcaktim hyjnor. Detyra ime është që të përballem trimërisht me sulmet e tyre dhe t’ju mbroj juve dhe kalanë në një mënyrë që i ka hije emrit tonë. Ta dini se Timuri nuk do të mund të hyjë kurrë në këtë qytet pa shkelur më parë mbi trupat tanë...”

Pas këtyre fjalëve, Shehzade Ertugrull veproi ashtu siç tha. Me një grusht trimash luftoi heroiksht dhe shfaqti një qëndresë të

pabesueshme kundra ushtrisë së panumërt të Timurit, por ai dhe ushtarët e tij pinë sherbetin e ëmbël të martirizimit përpara ushtrisë armike që rridhte si rrëke e tërbuar.

Timuri i cili iu shmang Shehzades, lajmëroi se nëse dorëzoheshin ata që ishin në kala, ai nuk do t'i vriste. Megjithatë, ai i vrau në mënyrë të përgjakshme të gjithë mbrojtësit që u dorëzuan duke i besuar fjalës së tij.

Gjatë luftës së Çanakkalesë, u vendos që padishahu dhe qeveria të transportohen në Eskishehir si masë paraprake, ngaqë ishin të shqetësuar se mos flota armike mund ta kalonte detin e Marmarasë. Kur Abdulhamit Hani, i cili qe rrëzuar nga fronti dhe ndodhej i burgosur në Sarajin Bejlerbeji, u lajmërua për situatën, refuzoi me një trimëri dhe guxim të madh. Ai tha:

“Unë jam nipi i sulltan Fatih Mehmed Hanit!.. Asnjëherë nuk mund të rri nën Kostandinin, Perandorin e Bizantëve! Kur gjyshi im Fatihu po merrte Stambollin, Kostandini vdiq duke luftuar në krye të ush-

tarëve të tij. Nëse bëhet e vërtetë –Allahu na ruajt- që armiku të hyjë nga Çanakkale, marr një armë në dorë, shkoj si ushtar dhe vdes duke luftuar. Armiku mund të hyjë në Stamboll vetëm duke shkëlur trupin tim. Edhe vëllait tim që është në krye të shtetit i thoni që mos shkojë në asnjë vend. Nëse ai dhe qeveria do të ndahen nga Stambolli, nuk mund të kthehen më!..”

Padishahu dhe qeveria ngeli në Stamboll kundrejt këtij vendimi të Tij. Kështuqë, që atë ditë, pengoi që shteti të shkatërrohet.

Turisti francez A. L. Castellan, e përshkruan me këto fjalë trimërinë e njerëzve Osmanë:

“Besimi i kadasë dhe i kaderit ka zënë rrënjë në mendjen e Osmanëve. Ky besim te ata kalon në vendin e trimërisë dhe ua shton vendosmërinë. Bëhet shkak që edhe vdekjen ta pranojnë me tevekkul. Ja, për këtë arsye edhe rreziqet absolute që mund të shihen me sy, nuk i trembin ata. Madje edhe nëse hidhen në zjarre të mëdha e nën bajonetat e armikut, edhe pasi t’u bëhen

trupat vrima-vrima, nëse nuk janë të bindur se nuk u ka ardhur vdekja, nuk e këpusin shpresën nga jeta.”

Së fundi, besimtarët kanë frikë vetëm nga Allahu dhe për shkak se i mbështeten vetëm Atij, nuk kanë frikë nga asgjë tjetër. Ata i zbatojnë urdhërat e Allahut me trimëri dhe vendosmëri. Duke e përdorur trimërinë e tyre me intelekt dhe me objektivitet, veprojnë ashtu si duhet. Allahu e lavdëron kështu këtë gjendje:

“Ata të cilët e transmetojnë shpalljen e Allahut, nuk kanë frikë asnjë përveç Allahut...” (el-Ahzab, 39)

